БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 19 (8851) | 1959 оной январиин 23, пятница | Сэн 20 мүнгэн

1959 ондо хүдөө ажахыдаа эрид хубилалта туйлая

КПСС-эй обкомой hаяхан үнгэрhэн VII пленум партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолые дүримүүhэн hайшаагаад, долоон жэлэй турша соо, плангаяа 1959 ондо республикын хүдөө ажахые эрид түргэнөөр саашадань хүгжөөхэ hайшалхы зорилго табиhан байна. Хэнэйшье мэдэhээр, республикынай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй, мүн хойшонхи Пленумүүдэй, партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн зарим тэды амжалта туйлаа. Һүүлэй табан жэлэй турша соо колхоз, совхозууднай 2,4 дахин ехэ hү, 2,3 дахин ехэ нооhо, 1,5 дахин олон үндэгэ абаhан байна. Мүн энэ үе соо 80 мянган гектар шэнэ газар шаглагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар, тэрэшэлэн МТС-үүдэй шэнэдхэн хубилгагдаhанай, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гуримай тогтоогдоhоной hүүлээр колхозуудаймнай нитын ажахы бэхижэжэ, мүнгэн олзо доходынь улам дээшэлээ, колхозшогуудай ажабайдал бүри hайжараа.

Гэхэтэй хамта, хүдөө ажахын эдеэ хоол эрид ехээр үйлэдбэрилдэг болохо талаар бии байhан арга боломжоёо колхоз, совхозууднай бүрин бирагүйгөөр хэрэглээ гэжэ партиин обкомой пленум тэмдэглээ. Тусхайлан хэлэбэл, энэ үе соо мяха үйлэдбэрилгэ оройдоо 6 процент шахуугаар ехэдхэгдэhэн байна. Тэрэшэлэн газар тариалангаймнай ажахы тэсэшэгүй гээгдэлдэ оронхой байhаар. Иимэ байдал юун дээрэhээ тохёолдооб гэхэдэ, нэн түрүүн үндэр, тогтууритай урагаса жэл бүри абахын түлөө үргэн ехэ тэмсэл ябуулагдаагүй, үрэhэнэй ажахы тон муугаар эрхилэгдээ.

Партиин областной комитедэй пленум дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, колхоз, совхозуудай дутаггүй хүрэхэ үбhэ тэжээлээр адуу малаа жэл бүри хангажа шаданагүй, энээн дээрэhээ малай гарзалха, тураха, hубайрха ябадал али олон үзэгдэнэ. Иимэ тэсэшэгүй байдалтай саашадаа яашье эбсэжэ болохогүй.

Долоон жэлэй турша соо, түбхын түрүүндэ 1959 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилдэг болохын тула бүгэдэ арадай тэмсэл хаа хаанагүй дэлгэрүүлхэ, Рязаниин областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй даалгабарииие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар эмхидхэхэ гээшэ хүдөө ажахыдахи гол зорилго болоод байна. Энэ талаар мяха үйлэдбэрилгэдэ онсо, гол анхарал хандуулагдаха ёhотой. Мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэг бүхы областной партийна организациин түрүүшын ээлжээнэй зорилго болохо ёhотой гэжэ обкомой пленум заагаhан байна. Эдэ үдэрнүүдhээ эхилжэ, хүдөө ажахын хүгжэлтэ нэн түрүүн мяха үйлэдбэрилгын хэмжээгээр сэгнэгдэхэ ёhотой. Тиимэhээ 1959 ондо мяха үйлэдбэрилгые 1,5—2 дахинhаа бага бэшээр ехэдхэхэ, гүрэндэ тушаадаг болохо гэhэн шухала зорилго пленум табиhан байна. Энэ зорилгые шууд дүүргэхын түлөө эбэртэ бодо малай тоо толгойе 10 процентhээ бага бэшээр, тэрэ тоодо үнеэдые 15 процентээр, хонидой тоо толгойе 16 процентээр, тэрэ тоодо эхэ хонидые 25 процентhээ бага бэшээр, шубуудые— 2—2, 5 дахинhаа үсөөн бэшээр олошоруулха хэрэгтэй. Мүн колхозшогууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадhаа 30—35 мянганhаа үсөөн бэшэ залуу бодо мал худалдажа абаад, 320—350 килограмм амидын шэгнүүртэй болоторнь шахан таргалуулха, адуу малай харууhалга, бэлшээлгэ, эдеэлүүлгые эрид hайжаруулха, тэдэниие искусственна аргаар үрэжүүлхэ, малай типовой байра олоор бодхоохо, үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ айхабтар шухала.

Тэрэшэлэн 1958 онойхитой сасуулхада, мүнөө жэлдэ hү абалгые —40 процент, нооhо хайшалалгые—25 процент, үндэгэ—2,4 дахин, орооhо таряа—1,3 дахинhаа бага бэшээр, бүдүүн тэжээл—2—2,2 дахин ехээр абадаг болохо, 584 мянган тонно силос дараха, 85 мянган тонно хартаабха, 28 мянган тонно овощь, 15 мянган тонно сахарай свёкло хуряаха зорилго партиин областной комитедэй пленум табяа.

Энэ айхабтар ехэ, тон харюусалгатай даалгабари миил зүндөө дүүргэгдэшэхэ бэшэ, харин энээндэ бүхы партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, бүхы ажалшадай hуларшагүй анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Зүгөөр мүнөө табигдажа байгаа гүрэн түрын удха шанартай зорилгын гүн ехэ удхыень ойлгодоггүй, тэрэниие бэелүүлхын түлөө шухала хэмжээ абадаггүй, уялгаяа бэелүүлхэ талаар гоё гоё найдуулгануудые үгөөд лэ, бодото хэрэг дээрээ урагшатай хүдэлмэри ябуулдаггүй хүнүүдые хатуу шанга харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Тараан ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалда пленум горьтой анхарал хандуулhан байна. 1959 ондо гектар бүриhөө 8—10 центнер орооhо таряа, 300 центнер кукурузын эшэ набша, уhалагдадаг сабшаланhаа гектарай 20 центнер үбhэ, хуурай, добо газарhаа гектарай 8—10 центнер үбhэ абаха зорилго табигдана. Хэнэйшье мэдэhээр, нитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ кукуруза гол шухала hуури эзэлдэг бшуу. Тиимэшье hаань, зарим нютагуудта тэрээниие багаар тарихые hэдэдэг, кукуруза манай эндэ ёhоор ургадаггүй гэжэ байгаад, элдэб шалтаг-билтаг дурдадаг хүнүүд хаа яа үшөөл бии байhаар. Кукуруза ургуулха хэрэгые тоодоггүй, тэрэниие тариха агротехникые хазагайруулдаг ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудые КПСС-эй обкомой пленум уялгалаа.

Партиин областной комитедэй пленумэй хараалhан хэмжээ-ябуулгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолые гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулха, социалистическэ мүрысөө бүри эршэтэйгээр дэлгэрүүлхэ тон шухала. Энэ хүдэлмэридэ республикын болон аймагуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл үргэнөөр хабаадуулагдаха байна.

Хүдөө ажахыгаа саашадань, илангаяа мүнөө жэлдэ хүгжөөхэ талаар эрид хубилалта хэхын тула партийна, советскэ органууд колхоз, совхозуудые бүри hайнаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг боложо, олониитэ ажалшадай дунда үрэ ехэтэй эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээлые шадамараар толгойлхо ёhотой. Энэ хадаа мүнөө үеын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ шиидхэхы удха шанартай.

Бурят оронойимнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! КПСС-эй XXI съездые угтажа байхадаа хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абахын түлөө тэмсэлдэ шэнэ хүсэтэйгөөр, зориг ехэтэйгээр оролсожо, гайхамшагта амжалтануудые туйлая!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ

Хүндэтэ нүхэр Никита Сергеевич ХРУЩЕВТО

Минии 65 наhа гүйсэhэнтэй дашарамдуулан Танай эльгээhэн халуун телеграммын түлөө Танда, КПСС-эй ЦК-да, Танаар дамжуулан, Советскэ Союзай Коммунистическэ партида, совет арадта үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Манай партинууд, манай арадууд Советскэ Союзай толгойлдог социалистическэ ехэ бүлэ дотор саашадаа ябажа, нягта холбоотойгоор харилсан ажаллаха, улам нягтаар эмхидэн жагсаад, эб найрамдалай, социализмын хэрэгэй түлөө хододоо зэргэлэн ябажа, урагшаа дабшаха гэжэ би этигэнэб.

Элүүр мэндэ ябахыетнай Танда хүсэнэб.

МАО ЦЗЭ-ДУН.

1959 оной январиин 18.

Бурядай АССР-эй арадай ажахые 1959 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

ХУУЛИ

Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

1. Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан, арадай ажахые 1959 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин оруулhан заhабаринуудтайгаар hайшааха.

2. Бурядай АССР-эй арадай ажахые 1959 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин hанамжа дотор найруулагдаhан ажаглалтануудые, тэрэшэлэн Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай хэhэн ажаглалтануудые хаража үзэхыень Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджет тухай

ХУУЛИ

Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Статья 1. Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан, Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедые, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин дурадхалаар абтаhан хубилалтануудтайгаар, олзо доходой, гаргашын талаараа 456812 мянган түхэриг байхаар баталха.

Статья 2. Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй, кооперативна предприятинууд болон организацинуудhаа орохо олзо доходые бүхы дээрээ 348172 мянган түхэриг байхаар тодорхойлхо.

Статья 3. Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедhээ арадай ажахые—промышленность, хүдөө ажахы, харгы замай ажахы, гэр байрын-коммунальна ажахы болон арадай ажахын бусад hалбаринуудые мүнгөөр хангаха гаргашануудай хэмжээе бүхы дээрээ 104791 мянган түхэриг байхаар тодорхойлхо.

Статья 4. Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедhээ социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта—бүгэдые hургаха hургуулинуудта; техникумүүд, библиотекэнууд, клубууд, театрнууд, хэблэлдэ, гэгээрэл, болбосоролой талаар бэелүүлэгдэхэ бусад хэмжээ-ябуулганuудта; больницанууд, хүүгэдэй яслинууд, санаторинууд, элүүрые сахиха, бэе махабадаа бэхижүүлэн болбосоруулха ондоошье эмхи зургаануудта; пенси болон туhаламжада зорюулагдаха hомололгые бүхы дээрээ 324442 мянган түхэриг байхаар тодорхойлхо.

Статья 5. Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедhээ гүрэнэй захиргаанай зургаануудые хангалгада зорюулагдаха hомололгые 25884 мянган түхэригэй хэмжээтэйгээр тодорхойлхо.

Статья 6. Бурядай АССР-эй республиканска бюджедые 1959 ондо олзо доходой, гаргашын талаараа 140742 мянган түхэригэй хэмжээтэйгээр баталха.

Статья 7. Бурядай АССР-эй аймагуудай, республикада сэхэ мэдэлтэй городуудай бюджедүүдые 1959 ондо бүхы дээрээ 321270 мянган түхэриг байхаар тодорхойлхо, тэрэ тоодо:

(мянган түхэригөөр)

Байкало-Кударын	6442	Кяхтын	20802
Баргажанай	10713	Мухаршэбэрэй	10388
Баунтын	13575	Ахын	3193
Бичурын	10155	Прибайкальска	7979
Зэдын	7615	Хойто-Байгалай	8259
Яруунын	7902	Сэлэнгын	14286
Заиграйн	19807	Тарбагатайн	6447
Закаменай	7623	Ториин	5926
Иволгын	6697	Түнхэнэй	11830
Кабанскын	11003	Хориин	7897
Хэжэнгын	6780	Бабушкин город	3971
Кударын	6914	Городок город	11261
Курумканай	7210	Улан-Удэ город	86594

Статья 8. Хүн зонhоо абтаха олзын налогhоо, гэрлээгүй хүнүүдэй, СССР-эй ганса бэе, бага бүлэтэй эрхэтэдэй түлэхэ налогhоо, эрьесын налогhоо иимэ хэмжээтэй мүнгэ 1959 он дотор аймагуудай, городуудай бюджедүүдтэ оруулхаар тодорхойлхо:

(процентээр)

Городууд болон аймагуудай нэрэ	Хүн зонhоо абтаха олзын налогой	Гэрлээгүй хүнүүдэй, СССР-эй ганса бэе, бага бүлэтэй эрхэтэдэй түлэхэ налогой	Эрьесын налогой	Городууд болон аймагуудай нэрэ	Хүн зонhоо абтаха олзын налогой	Гэрлээгүй хүнүүдэй, СССР-эй ганса бэе, бага бүлэтэй эрхэтэдэй түлэхэ налогой	Эрьесын налогой
Байкало-Кударын	100	100	42,4	Мухаршэбэрэй	80	80	21,8
Баргажанай	100	100	32,0	Ахын	100	100	97,9
Баунтын	100	100	99,5	Прибайкальска	70	70	8,5
Бичурын	100	100	21,8	Хойто-Байгалай	100	100	99,4
Зэдын	100	100	10,9	Сэлэнгын	80	80	1,3
Яруунын	100	100	28,1	Тарбагатайн	100	100	20,6
Заиграйн	60	60	4,2	Ториин	100	100	53,4
Закаменай	100	100	91,7	Түнхэнэй	100	100	42,8
Иволгын	100	100	11,9	Хориин	80	80	5,8
Кабанскын	60	60	6,1	Бабушкин город	40	40	25,9
Хэжэнгын	100	100	19,0	Городок город	30	30	52,0
Кударын	100	100	56,5	Улан-Удэ город	20	20	18,8
Курумканай	100	100	60,2	Республиканска	—	—	19,1
Кяхтын	80	80	68,4				

Статья 9. Аймагуудай, городуудай бюджедүүдтэ 1959 он дотор оруулагдаха орошые иимээр тодорхойлхо гэбэл:

а) хүдөө ажахын налогой талаар орохо орошын —100 процент
б) ойн олзо доходой талаар орохо орошын —100 процент
в) колхозуудhаа орохо олзын налог —100 процент
г) машинно-тракторна станцинуудай олзо доходой орошын —100 процент
д) кооперациhаа, нитын организацинуудай ажахын органуудhаа орохо олзын налогой —100 процент.

Статья 10. Арадай ажахые 1959 ондо хүгжөөхэ түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые мүнгөөр хангахын тула, 1959 он дотор Бурядай АССР-эй республиканска бюджедhээ Баунтын аймагай бюджедтэ 2400 мянган түхэриг, Хойто-Байгалай аймагай бюджедтэ 2800 мянган түхэриг нэмэжэ үгэхэ.

Статья 11. Бурядай АССР-эй арадай ажахые 1959 ондо хүгжөөхын тула хараалан баталагдаhан түсэбhөө үндэhэлhэн хубилалтануудые Бурядай АССР-эй 1959 оной Гүрэнэй бюджедтэ оруулхыень Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Бурядай АССР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 102-дохи статьяда хубилалта оруулха тухай

ХУУЛИ

«РСФСР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 139-дэхи статьяда хубилалта оруулха тухай» РСФСР-эй 1958 оной декабриин 27-ной Хуулитай зохилдуулан, Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Бурядай АССР-эй Конституциин 102-дохи статьяда иимэ найруулгатай хубилалта оруулха:

«**Статья 102.** Депутадуудые hунгалга бүгэдэнитын байха: расын, үндэhэ яhанай, эрэ эмын илгааhаа, шажан шүтэлгэhөө, эрдэм hургуулиhаа, түбхинэhэн hуурижалhаа, социальна уг гарбалhаа, зөөри шадалай зэргэhээ, үнгэрhэн сагай ажал-ябуулгаhаа дулдыдангүй, Бурядай АССР-эй 18 наhа гүйсэhэн бүхы эрхэтэд, хууляар тогтоогдоhон гуримай ёhоор ухаа муутай гэжэ тодоруулагдаhан нюурнуудhаа бэшэниинь, депутадуудые hунгалгада хабаадаха, өөhэдөө hунгагдаха эрхэтэй.

Бурядай АССР-эй 21 наhа гүйсэhэн эрхэтэн бүхэн расын, үндэhэ яhанай, эрэ эмын илгааhаа, шажан шүтэлгэhөө, эрдэм hургуулиhаа, түбхинэhэн hуурижалhаа, социальна уг гарбалhаа, зөөри шадалай зэргэhээ, үнгэрhэн сагай ажал-ябуулгаhаа дулдыдангүй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутат болон hунгагдажа шадаха».

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Бурядай АССР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 108-дахи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай

ХУУЛИ

«РСФСР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 145-дахи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» РСФСР-эй 1958 оной декабриин 27-ной Хуулитай зохилдуулан, Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Бурядай АССР-эй Конституциин 108-дахи статьяда иимэ найруулгатай хубилалтануудые оруулха:

«**Статья 108.** Бурядай АССР-эй аймагуудай, городуудай, городуудтахи районуудай, сельскэ, сомонуудай, посёлогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые hунгаха hунгалта «Бурядай АССР-эй аймагуудай, городуудай, городуудтахи районуудай, сельскэ, сомонуудай, посёлогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые hунгаха Дүримөөр» тогтоогдоhон нормын ёhоор, hунгуулиин округууд дотор хэгдэхэ».

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Бурядай АССР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 44-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай

ХУУЛИ

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Барилгын материалнуудай промышленностиин, Түлишын промышленностиин управленинүүдые Бурядай АССР-эй Нютагай промышленностиин министерствотэй нэгэдүүлhэнтэй дашарамдуулан, «РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай, мүн РСФСР-эй Конституциин (Үндэhэн Хуулиин) 19-дэхи статьягай «3» пунктда, 47, 54, 55-дахи статьянуудта хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» РСФСР-эй 1958 оной декабриин 27-ной Хуулитай зохилдуулан, Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Бурядай АССР-эй Конституциин 44-дэхи статьяда иимэ найруулгатай хубилалтануудые оруулха:

«**Статья 44.** Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет Бурядай АССР-эй Верховно Соведээр иимэ составтайгаар байгуулагдаха:

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ;
Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор;
Бурядай АССР-эй Министрнүүд:
Дотоодын хэрэгэй;
Элүүрые сахилгын;
Коммунальна ажахын;
Культурын;
Нютагай промышленностиин;
Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин;
Гэгээрэлэй;
Хүдөө ажахын;
Социальна тэдхэлгын;
Худалдаа наймаанай;
Финансын;
Бурядай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэхэ комиссиин Түрүүлэгшэ;
Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ гүрэнэй аюулгүйе сахиха Комитедэй Түрүүлэгшэ;
Управленинүүдэй Начальнигууд:
Автомобильна транспортын, шоссей харгын;
Барилгын болон архитектурын хэрэг эрхилхэ».

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Аймагууд болон городуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй худалдаа наймаанай таhагуудые болюулха тухай Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай

ХУУЛИ

Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет:

Хэжэнгын, Хориин аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй худалдаа наймаанай таhагуудые болюулха тухай—1958 оной августын 9-дэ;

Бабушкин, Городок городуудай, Баргажанай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй худалдаа наймаанай таhагуудые болюулха тухай—1958 оной сентябриин 30-да Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаhан Указуудые баталха гэжэ тогтообо.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

Бурядай АССР-эй Министрнүүдые томилхо тухай Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай

Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет:

нүхэр Эрдынеев Цырендоржи Будаевичые Бурядай АССР-эй Нютагай промышленностиин министр болгон томилхо тухай—1958 оной августын 14-дэ;

нүхэр Игнатьев Илья Александровичые Бурядай АССР-эй Хүдөө ажахын министр болгон томилхо тухай—1958 оной декабриин 10-да Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаhан Указуудые баталха гэжэ тогтообо.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной январиин 21.

Бурядай АССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

1959 ондо республикын арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр
Л. Я. ЕГОРОВАГАЙ элидхэлһээ

Түрэл Коммунистическэ партиимнай түүхэтэ XXI съездын нээгдэхэ үдэр болотор тоотойхон хоног үлэбэ. 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд—долоон жэлэй түсэб энэ съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Олон үндэһэ яһатантай үргэн ехэ Эхэ оронойнгоо арадуудтай хамта, манайшье республикын ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ һайн амжалта туйлаһан байна. 1958 ондо арадай ажахын соведэй предприятинууд, паровозо-вагонно завод, нютагай болон кооперативна промышленность түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ, зариманиинь холо үлүүлэн дүүргээ. Бүхыдөө республикын промышленность нёдондо жэлдэ продукци бүтээн гаргаха түсэбөө 104 процент дүүргэһэн байна.

Парти, правительствынгаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикын хүдөөгэй ажалшад малайнгаа тоо толгойе олошоруулаа, ашаг шэмыень дээшэлүүлээ. Малһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг болоһоной ашаар урзанданайхида орходоо нёдондо 22 процент мяха, 12 процент һү, 21,6 процент ноохо гүрэндөө ехээр тушаагаа. Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болоһоной, мүн гүрэнэй худалдан абадаг сэнгүүдэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар колхозууд мүнгэн олзо доходоо горьтойхоноор дээшэлүүлбэ.

Эдэ зарим тэды амжалтанууд хадаа манай түрүүшын алхам гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүдөө ажахынгаа зарим гол гол һалбаринуудаар арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэнэгүйбди, дутуу дунданууд олон. Оросо таряанай, үбһэ ногооной муу ургаса хуряагдана. Үбһэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абадаггүй байһан ушар республикын хүдөө ажахын гол һалбари—мал ажалые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэмнай һаад түбэг ушаруулна.

Арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта, арад зоной соёл культура, байра байдал саг үргэлжэ һалбаран хүгжэжэ, һайжаржа байна.

1959 оной арадай ажахын түсэб тухай хэлэхэдэ, 1958 онойхидо орходоо республика доторнай 26 миллион түхэригэй гэхэ гү, али 7,9 процент ехэ промышленна продукци үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Барилгын материалнуудай, металл, модо болбосоруулдаг промышленность горьтойхоноор хүгжөөгдэхэ.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй дүнгүүдые согсолон гаргаад, партиин ЦК-гэй декабриин Пленум саашадаа хүдөө ажахын продуктнуудые—оросо таряа, сахарай свёкло, хартаабха, овощь, мяха, һү, ноохо гэхэ мэтые эрид ехээр абадаг болохо зорилго табяа. Мяха абалгые дээшэлүүлхэ гээшэ гол зорилгонуудаймнай нэгэн болоно гэжэ Пленум заагаа. Һая партиин обкомой пленум боложо, энэ жэлдэ мяха абалгаяа 1,5—2 дахин, һү—50 процент, ноохо—25 процент дээшэлүүлхэ, мүн овощиин, хартаабхын баян ургаса хуряадаг болохо тухай колхоз, совхозуудай абаһан социалистическэ уялгануудые һайшааһан шиидхэбэри баталан абаа. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула, тон түрүүндэ, малдаа элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Энэ зорилгоор шэмэ ехэтэй кукурузын баян ургаса ургуулхын тулада эртээнһээ бэлэдхэхэ шухала. Мүн полинууд болон сабшалангай газарнуудые үтэгжүүлхэ, уһалха, һайжаруулха хэрэгтэй. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ ехэ зорилгонуудые табижа байһан аад, 1959 ондо кукурузынгаа тарилгын талмайе хорооxоор түсэблэһэн Заиграйн, Иволгын, Кабанскын, Түнхэнэй аймгүйсэдкомуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ямар бодолтойгоор нигэжэ гэдэргээ таталдажа байһаниинь ойлгогдоногүй.

1959 ондо капитальна барилгада 1,5 дахин ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо. Урда жэлнүүдтэ захалагдаһан аад, үшөө дүүргэгдээгүй барилгануудые ашаглалгада оруулха хэрэгтэ ехэнхи мүнгэн зөөри һомологдохо байна. Тиихэдэ нютагай, кооперативна промышленностиин предприятинуудые үргэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха. Мүнөө жэл Улан-Удэдэ мебельнэ фабрика, һэрюун унда гаргадаг завод болон 34 шэнэ цехүүд, мастерскойнууд, тэрэ тоодо «Металлоширпотреб» заводто шэрэм шудхалгын, оронуудые хэхэ цехүүд гэхэ мэтэ ашаглалгада оруулагдаха юм.

Мүнөө жэлдэ хамта 121261 дүрбэлжэн метр талмайтай гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 13 процент ехэ байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаха. Гэр байрануудые барилгада үлүү гаргаша ехээр хэгдэнэ. Дүрбэлжэн метр талмай дунда зэргээр аяар 1600 түхэригтэ болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юундэ гаргаша ехээр хэгдэнэб гэхэдэ, түрүү арга дүршэлнүүд барилгада һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, шэнэ типовой проектнүүд хэрэглэгдэнэгүй.

Энэ жэлэй түсэбэй ёһоор һургуулиин, соёл культурын, эмнэлгын олон гэр байшангууд баригдаха, ашаглалгада оруулагдаха байна.

Элидхэлшэ мүн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэнгые химдаруулха, республика дотороо харгы зам, хэлхээ холбоо һайжаруулха, арад зоной байра байдал болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар ямар зорилгонуудай табигдаһан тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

— Нүхэд депутадууд! 1959 онойнгоо — долоон жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада республикын ажалшад бүхы хүсэеэ гаргажа, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлхыем зүбшөөгыт,—гэжэ элидхэлшэ түгэсхэлдөө хэлээ.

Бурядай АССР-эй 1959 оной гүрэнэй бюджет тухай

Бурядай АССР-эй Финансын министр нүхэр
К. М. МАДАЕВАЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд! Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Бурядай АССР-эй 1958 оной гүрэнэй бюджет орошынгоошье, гарашынгаашье талаар үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Хамта 404 миллион 742 мянган түхэриг гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 7 миллион 552 мянган түхэригөөр ехэ олзо оруулагдажа, нёдондо гэр байрын, социально-культурна барилгануудта, город, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ нэмэжэ мүнгэ зөөри һомолхо арга олгогдоо.

Бюджедэй гараша үнгэрэгшэ жэлдэ 403 миллион 416 мянган түхэриг болоо гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 6 миллион 508 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байна. Тэрэнэй 74 миллион 936 мянган түхэригынь арадай ажахыда, 291 миллион 840 мянганиинь социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта гаргашалагдаа.

Бурядай АССР-эй 1959 оной гүрэнэй бюджет орошо, гарашаараа 456 миллион 262 мянган түхэриг байхаар хараалагдаба. Тиихэдээ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй баталһан 1958 оной бюджедтэ орходоо 75 миллион 519 мянган түхэриг гэхэ гү, али 19,8 процент ехэ байхаар түсэблэгдөө.

Саг үргэлжэ хүгжэжэ байгаа арадаймнай ажахыһаа ородог мүнгэн олзо 1959 оной гүрэнэй бюджедтэ гол һуури эзэлхэ байна. Республикымнай арадай ажахыһаа хамта 347 миллион 622 мянган түхэриг гэхэ гү, али бюджедэй олзын 76,2 процентнь орохо юм. 1958 онойхидо орходоо олзомнай 80 миллион 622 мянган түхэригөөр дээшэлхэ.

Гэхэ зуура продукци бүтээн гаргаха, үйлэдбэрилһэн зүйлнүүдээ худалдаха талаар даалгабаряа дүүргэдэггүй, тиимэһээ бюджедтэ оруулха мүнгэеэ түлэдэггүй предприятинууд бии. Жэшээлхэдэ, гутал оёдог предприятинууд түсэбөө дүүргэнгүй, худалдаа наймаанай организацинуудта 34,6 мянган пар гутал дутуугаар оруулһан байна. «Росглавлесснабсбыдэй» Бурядай управлени ой модогүй нютагуудта 46,5 мянган кубическа метр модо дутуу эльгээгээ. Эдэ предприятинууд болон организацинуудай, тэрэшэлэн тоһо гаргадаг промышленностиин гэмээр 1958 ондо республикын бюджедтэ 2 миллион түхэриг дутуу оробо.

Тэрэшэлэн эд хэрэглэгшэдэй системэһээ 750 мянган түхэриг бюджедтэ дутуугаар ороо.

Гүрэнэй мүнгэ зөөри үбэршэлхэ, урихэ ябадалтай эд хэрэглэгшэдэй кооперацида шанга тэмсэл хэгдэнэгүй гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. 1958 оной түрүүшын 9 һара соо гүрэнэй мүнгэ зөөри хултайлһан, урилтэ хэһэн олон баримта элирүүлэгдээ. Тиигэжэ 1 миллион 488 мянган түхэригэй ури хэгдэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ нютагай промышленностиин предприятинууд үйлэдбэриин-финансын ажал ябуулгаяа зарим тэды һайжаруулаа. Тиигэжэ нёдондо нютагай промышленностиин предприятинууд олзо оруулха түсэбөө 3 миллион гаран түхэригөөр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Илангаяа шэгнүүр заһабарилгын завод, «Металлоширпотреб» завод, № 1 хилээмэнэй завод, оёдолой фабрика һайн амжалта туйлаа.

1959 ондо республикын арадай ажахыда 104 миллион 691 мянган түхэриг гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 47 миллион 657 мянган түхэриг ехэ мүнгэн һомологдохо байна. Тэрээнһээ гадна, предприятинууд, ажахын организацинууд өөһэдынгөө мүнгэнһөө 29 миллион 210 мянган түхэриг гаргашалха юм.

Нютагай промышленностиин бүхы һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ бюджедһээ 12 миллион 187 мянган түхэриг, ажахынуудай өөһэдынь мүнгэнһөө 21 миллион 840 мянган түхэриг һомологдохо байна.

1959 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэлгэдэ 17 миллион 990 мянган түхэриг гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 8 миллион 76 мянган түхэриг ехэ мүнгэн һомологдохо.

Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта мүнгэн зөөри ехээр һомологдохо юм. 1959 ондо социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта 323 миллион 992 мянган түхэриг гэхэ гү, али бюджедэй 71 процентнь гаргашалагдаха байна. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо энэ гаргаша 28 миллион 212 мянган түхэригөөр дээшэлнэ.

Нүхэд депутадууд! Бурядай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1959 оной түсэбые, мүн 1959 оной бюджедые амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ Коммунистическэ партиингаа болохоёо байһан XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ горьтойхон туһа нэмэри болохо байһаниинь дамжаггүй.

***

Эгээн түрүүшээр депутат **А. Н. Гребенниковада** (Һунгуулиин Баянголой округ) үгэ үгтэнэ.

— 1958 ондо,—гэжэ тэрэ хэлэбэ,—Городок городой предприятинууд үйлэдбэриингөө түсэб дүүргээд, түсэбһөө гадуур 3 миллион түхэригэй олзо доход абаа. Городтомнай үнгэрһэн жэлэй туршада 10 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, 5 магазин ашаглалгада үгтэһэн байна. Гэбэшье городой ажалшадай эрилтэнүүд үшөөл хүсэдөөр хангагданагүй. Үхибүүдэй ясли, садууд гэр байраар дуталдана. Мүнөөшье хүрэтэр городто водопровод үгы. Энэ барилгада 450 мянган түхэриг һомологдоһоншье һаа, энэнь хаанашье хүрэхэгүй. Городоймнай Культурын байшан хуушаржа, ехээр муудаа. Үнгэрһэн жэл өөһэдынгөө хүсөөр Культурын байшангай шэнэ барилга эхилжэ, 2 миллион түхэриг гаргаһан байнабди. Теэд республикын Гүрэнэй түсэблэлгын комисси 1959—1960 онуудта энэ дүүргэгдээгүй барилгадамнай мүнгэн зөөри һомолоогүй. Энэ тон буруу гэжэ тоолоноб. Манай городой ажалшад жэл бүри 200 гаран модон гэрнүүдые өөһэдтөө баридаг болоо. Теэд барилгын материалнуудаар хүсэд хангагдадаггүй байнабди.

Городой худалдаа-наймаанай эмхи зургаанууд сана, коньки гэхэ мэтын спортивна хэрэгсэлнүүдые асардаггүй, залуушуулай эрилтэ ханганагүй гэжэ депутат Гребенникова тэмдэглээ.

Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна гэжэ депутат **Сычев** (Байкало-Кударын аймагай һунгуулиин Шергинэй округ) хэлэбэ.

— Манай колхоз,— гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлнэ,—мүнөө жэл 100 гектар газар бүхэндэ 60 центнер мяха. 190 центнер һү абаха, үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха, хонин бүриһөө 4,5 килограмм ноохо хайшалха гэһэн уялга абаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагай больницын байранууд ехэ боложо, городок болгогдохоор барилга ябажа байна. Мүн Улаан Яр нютагта медицинскэ пункт, нарайлалгын гэр ажалшадай хүсөөр баригдаа.

Аймагай Культурын байшангай байра нилээд ехэ болгогдоо. Колхозуудаар хүдөөгэй 2, колхозой 1 клуб, 200 гаран шэнэ гэрнүүд баригдаба.

Гэхэтэй хамта, манай хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунданууд бии. Колхозуудта хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнууд дуталдана. Мүн автомашинын резинэ олохонь бэрхэтэй. Эдэ асуудалнуудта республикын Министрнүүдэй Совет болон арадай ажахын совет анхаралаа табиха ёһотой.

1958 ондо Кударын аймагай ажалшад хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаһан байна гэжэ депутат нүхэр **Жарникова** (Һунгуулиин Кударын округ) тэмдэглэбэ. Үнгэрһэн 1958 ондо урда жэлэйхиһээ мяха абалга 1,7 дахин, һүн—22 процентээр, ноохон—20 процентээр ехэ болоо. Ниитын малай тоо толгой нилээд олошороо.

— Манай республикын дээдэ зургаанууд бюджедээр хараалагдаһан мүнгэн зөөри хубаарилхадаа, нэгэ барилгые хэдэн жэлдэ баригдахаар түсэблэнэ. Энээнһээ боложо ажалнай удаарулагдана, хойшо татагдана. 1959 ондо аймагаймнай центртэ бани, электростанци, Культурын байшан баригдахаар түсэблэгдэһэн байна. Эдэ барилганuудтамнай Коммунальна ажахын, Культурын министерствонүүд ехэ туһаламжа хүргэхэ, илангаяа мүнгэн зөөреэр туһалха зэргэтэй гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Партиин XX съездын тогтоолые бэелүүлжэ, республикын эмнэлгын эмхи зургаанууд һүүлшын жэлнүүдтэ нилээд амжалта туйлаа гэжэ депутат **Раднаев** (Улан-Удэ городой һунгуулиин Сэлэнгын округ) хэлээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай 12 больница, республикын больницын терапевтическэ, хирургическа томо гэрнүүд, поликлиникын гэр баригдажа дүүрэбэ. Хүдөө нютагуудта нарайлалгын 150 гэр, больница баригдаһ, 400 фельдшерско-акушерскэ пунктнууд, үхибүүдэй 112 ясли болон бусад олон эмхи зургаанууд бии болонхой. Тиигэбэшье үхибүүдэй ясли, сад барилга республика дотор муугаар ябана. Элүүрые хамгаалгын талаар энэ жэлдэ гүрэнэй бюджедээр ехэ мүнгэн һомологдохоор хараалагдана.

Урдань республикын финансын эмхи зургаанууд республикын болон аймагуудай больницануудые мүнгэн зөөреэр мууса хангадаг байһан юм. Энэ дутагдалые мүнөө усадхаха шухала гэжэ нүхэр Раднаев дурадхаад, үгэеэ түгэсхэнэ.

Мухаршэбэрэй аймагай 1958 оной бюджет орошын талаар 119,7 процент, гарашын талаар 107 процент дүүргэгдээ. Аймагай социально-культурна хэмжээ-ябуулганuудта 500 мянган түхэриг гаргашалагдаа гэжэ депутат **Л. Ц. Цыренов** (Мухаршэбэрэй аймагай һунгуулиин Шаралдайн округ) хэлэнэ.

Саашань аймагай һургуулинуудай дэргэдэ интернат, элдэб мастерскойнуудай байра барихадамнай Министрнүүдэй Совет, Финансын министерство туһалха ёһотой гэжэ тэрэ эрилтэ табина. Аймагай ажалшад партиин XXI съездын хүндэлэлдэ, мүн КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, колхозойнгоо ажахые түргөөр хүгжөөхэ талаар 1959 ондо дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа: нёдондо жэлэйхиһээ 40 процентээр ехэ һү һааха, 1,5 дахин ехэ мяха абаха, 25 процент ехэ ноохо хайшалха, үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һаажа, гүрэндөө 6800 тонно һү худалдаха гэһэн байнад.

—Энэ уялгануудые дүүргэхын түлөө аймагай ажалшад эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна,—гээд тэрэ үгэеэ дүүргэбэ.

Депутат **Данилов** (Улан-Удэ городой һунгуулиин Серовой округ) үгэ хэлэхэ зуураа, республика дотор олон зүйлэй эд бараа урзанда жэлэйхиһээ нилээд ехээр худалдагдаа гэжэ тэмдэглээ. 1958 ондо республикын худалдаа наймаанай организацинууд эд бараанай эрьесын түсэбые 102 процент дүүргэбэшье, тэдэнэр ажал хүдэлмэридөө олон дутуу дунданuудтай.

Юуб гэхэдэ олонхи магазинууд, столовонууд дотороо муухай, арад зондо шухала хэрэгсэлэй эд бараагүй, тэдэнэй зарим хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байна бшуу.

Үнгэрһэн жэлдэ тоһо, мяхаар болон овощь, хартаабхаар республикынгаа ажалшадые хүсэд һайнаар хангажа шадаагүйбди. Тиимэ дээрэһээ һү, мяха, овощь, хартаабха үйлэдбэрилгые түргэн сагаар ехэ болгохо гээшэ манай республикын колхозуудай, совхозуудай шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Нүхэд депутадууд! Һүүлэй жэлнүүдтэ манай орон дотор промышленностьдашье, хүдөө ажахыдашье ехэ амжалтанууд туйлагдажа байна,—гэжэ депутат нүхэр **Завгородняя** (һунгуулиин фабричная округ) хэлэбэ.—Энээние манай сэмбын фабрикыншье жэшээ дээрэһээ харуулхаар. Партиин хоёр съездын хоорондо манай фабрикада ехэ хубилалта болоо. Шэрүүн сэмбэ нэхэдэг байһан аад, мүнөө нарин ноохон бүд гаргадаг болообди.

Манай арад зон һайнааршье, оролдосотойгооршье ажаллана, тиимэһээ һайнаар, хүхюун сэнгэлигээр, культурнаааршье ажаһууха ёһотой. Һунгагшадай захяагаар хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ ажалшадые культурно-ажаһуудалайнь талаар хангаха хэрэгтэ дутуу дунданууд үшөөл олон байна.

Манай Октябрьска райондо ниитын бани бариха тухай асуудал үнинэй табигдадаг юм. Тэрэ бани баригдажа захалһан аад, удаан саг соо ашаглалгада оруулагдадаггүйнь гэмшэлтэй. 1958 ондо банитнай ашаглалгада оруулагдаха гэжэ Коммунальна ажахын министр нүхэр Цыреторов бэшэгээр найдуулһан юм. Теэд тэрэ бани мүнөөшье болотор барижа дүүргэгдээгүй байһаар. Хахад һарын хүдэлмэри үлэнхэйшье һаань, Коммунальна ажахын министерство энэ баниин барилгые дүүргэхэеэ яаранагүй.

Һүүлээрнь нүхэр Завгородняя Октябрьска райондо һургуулиин байшангуудые шэнээр бариха, хуушануудые һэльбэн заһаха шухала байһан тухай тогтожо хэлэбэ.

Ашагта малтамалай промышленность болон хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар Баунтын аймагта ямар амжалтын туйлагдажа, саашадаа ямар зорилгын табигдажа байһан тухай депутат **Г. И. Воронин** (һунгуулиин Доодо-Ангарай округ) һонирхолтойгоор хөөрэхэ зуураа, холын хойто зүгтэхи энэ нютагай ажалшадые овощеёр, хартаабхаар хангаха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог тухай хэлэбэ.

— Манай аймагта овощь, хартаабха бараг һайнаар ургуулха арга бии. Теэд продснабай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүтэлбэрилэгшэд ондоо область, аймагуудай туһаламжада найдаад, бэеынгээ амарые хаража, овощь, хартаабха тарихаяа болижо байна. Мүнөө жэлдэ бидэнэр Читын областьһоо үбэл дунда хартаабха, овощь машинаар зөөжэ байнабди.

Һая энэ асуудалые хаража үзөөд, саашадаа нютагтаа ургуулһан овощь, хартаабхаар зоноо хангадаг болохын тулада тарилгаяа хорооxо бэшэ, улам үргэдхэхэ гэжэ продснабай, промкооперациин хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаһан байгаа. Теэд аймагай партийна, советскэ хүтэлбэрилхы органуудай иимэ һанамжа оруулжа байхада, арадай ажахын соведэй хүдэлмэришэдые хангалгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал, нүхэр Роговой овощь, хартаабха тарихаяа оройдоо болигты гэжэ продснабта дурадхаа. Энэ буруу һанамжаяа орхихыень арадай ажахын соведэй УРС-ын хүдэлмэришэдтэ һануулыт, тиигээд овощь, хартаабха тарилгада хэрэглэхын тулада продснабта «ДТ-54» маркын нэгэ трактор үгэлсөө һаатнай яаха юм гэжэ Министрнүүдэй Соведтэ хандаха байнабди.

Саашань нүхэр Воронин Романовка Багдарин хоёрой хоорондо баригдажа байһан харгые түргэнөөр дүүргэхэ, Багдарин тосхоние Улан-Удэтэй телефоной харилсаатай болгохо шухала байһан тухай хэлээ.

— Колхозуудаймнай ниитын ажахы түргэнөөр хүгжэжэ, олзо доходойнь эрид дээшэлхэдэ нёдондо аймагаймнай гүрэнэй бюджет һайнаар дүүрээ,—гэжэ Яруунын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Е. Г. Таряшинов** мэдүүлбэ.—1958 ондо аймагай гүрэнэй бюджедэй бүхы статьянуудта 1 миллион 100 мянган түхэригэй олзо ороо. Тэрэшэлэн бюджедэй гаргашын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Тиигээд энэ жэлэй январиин 1-дэ 584,3 мянган түхэриг бюджедэй мүнгэн үлэһэн байгаа. Энэ мүнгые аймагай сметэдэ үлээхыетнай гуйнаб. Юуб гэхэдэ бидэнэр социально-культурна ехэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхээр хараалнабди. Аймагаймнай центр Сосново-Озёрск тосхон мүнөө болотор электрын гэрэлгүй юм. Энэ тосхоние электрификацилхын тулада 700 мянган түхэриг хэрэгтэй. Теэд мүнөө жэлдэ Коммунальна ажахын министерство манай электростанци барюулха мүнгэн зөөри һомолхо аргагүй байшоо. Хэрбээ энэ мүнгэнэй үлээгдээ һаа, хэдэн жэл соо унжагайруулалтагүй, бүри мүнөө жэлдэ тосхоноо электрын гэрэлтэй болгожо шадаха байнабди.

Тиихэдэ манай Сосново-Озёрск тосхоной хүн зон Нарһатын нуурһаа уһа эдижэ байдаг. Теэд нуурай уһан шанар муутай. Хабар, зундаа хүнүүд, илангаяа үхибүүд уһанай муугаа боложо дотороо үбдэдэг байна. Бидэнэр сэбэр уһа абахын тулада уһа бүлэжэ гаргаха ехэ худаг малтажа захаланхайбди. Тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэмнай үшөө 50—70 мянган түхэриг хэрэгтэй болохо. Тиимэһээ манай байдалые харалсажа, туһалхыетнай гуйнаб.

Нүхэдүүд! Элидхэл хэһэн депутадууд нүхэд Егорова, Мадаев гэгшэд манай аймагай промкомбинадай муугаар хүдэлдэг тухай тон зүб шүүмжэлээ. Промкомбинадайнгаа хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада хэдэ хэдэн шухала удхашанартай хэмжээнүүдые абанхайбди. Тиигэжэ 1958 оной дүрбэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдэһэн байна. 1959 ондо манай промкомбинат Нютагай промышленно... тиин министерстводэ түрүү пре... приятинуудай нэгэн болохо гэж... найдахада болохо.

Бурядай Автономно Советскэ С... циалистическэ Республикын 19... оной гүрэнэй бюджет мүнөө үе... зорилгодо харюусана гэжэ то... лоод, баталхые дурадханаб.

Эмнэлгын эмхи зургаануудт... таарамжатай зохид гэр байрану... дые бариха шухала байһан туха... суута врач депутат **Никиф... рова** (Улан-Удэ городой һунгу... лиин Свердловскэ округ) онсоло... тогтожо хэлэбэ. Улан-Удэдэ ба... ригдажа байһан рентгено-лечебни... цэ тон нобшо удаанаар баригдаж... байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнэ... барилгада гэжэ һомологдоһон мү... гэнэй оройдоол 18 процентнь х... рэглэгдэһэн байха юм. Тэрэшэл... республикын больницын барил... ехээр удааруулагдажа байна.

— Үшөө үхибүүдэй яслинууд т... хай хэлэхэ хүсэлтэйб,—гэжэ н... хэр Никифорова үргэлжэлүүлнэ. Һүүлэй хорин жэл соо манай ре... публикын Элүүрые хамгаалгы... министерство город соо үхибүүдэ... нэгэшье ясли барягүй. Энэ жэлд... городто нэгэ ясли нээгээ һаа, һа... байгаа. Үхибүүдэй ясли барилгад... мүнгэ һомолхые гуйнаб.

Тиихэдэ городой үхибүүдэ... хоёрдохи больницада ямар байд... лай тохёолдоод байһан тухай хэдэ... үгөөр дуулгаха шухала гэжэ тоол... ноб. Энэ больницада нэгэ үхибүүн... дэ даншье һаа бага талма... хүртэдэг юм. Таһагууд соо сто... шье, стулшье, тумбочкашье табих... газар үгы, агаарынь муу. Үбшэ... үхибүүтээ ерэһэн эхэнүүдтэ һу... хашье газар олдодоггүй. Тиимэһ... үхибүүдэй городой больница нээх... шухала гэжэ тоолоноб. Үшө... нэгэ ехэ дутагдалнай ю... гэхэдэ, кадрнуудаар үсөөмди. 13... врачын орондо 700 хүн хүдэлмэри... жэ байнхай. Энэ ушарһаа нэгэ врач... хоёр хүнэй орондо хүдэлдэг г... үгышье һаа зарим газарта оро... доошье врач үгы байнабди. Гэтэ... манай республикаһаа олон врачуу... элдэб шалтагаанаар, ехэнхид... байра байдалай таарүүгүй дээрэ... һээ, ондоо тээшээ нүүжэ ябашад... байна. Городшье, хүдөөшье нют... гуудта эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэ... тэргүй дээрэһээ айлаар байрлан...

Колхозуудтахи нарайлалгын гэр... нүүдэй, амбулаторинуудай гэр ба... ранууд тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хэрэ... тэй. Байкало-Кударын аймага... Шергино тосхоной нарайлалгын гэ... оройлогдоогүй дээрэһээ хүдэлм... рилнэгүй. Тэрээхэн гэрые оройлх... модон олдоогүй гү, али дархашуу... дутана гээшэ гү? Үгы даа. Али... шье бии. Гансал хэрэгсээдэгү... дээрэһээ болоно. Иимэрхүү уша... нууд ондоошье нютагуудта ал... олон үзэгдэнэ.

Эдэ бүхы асуудалнуудта аймгү... сэдкомой хүдэлмэрилэгшэд ход... доо анхаралаа табижа, һанаага... зобожо байха ёһотой. Хүдөө ню... тагуудта һая һургуули дүүргэһэ... залуушуулые олоор эльгээнэбд... Тэдэ хүнүүдтэ мүн лэ саг үргэлж... туһалжа байха хэрэгтэй бай... ниинь мэдээжэ.

Партиин XX съездын түүхэ... шиидхэбэринүүдые бэелүүлэ... Иволгын аймагта ямар ехэ хүдэ... мэриин хэгдэһэн тухай депута... нүхэр **Славина** (һунгуулиин Иво... гын округ) хэлэбэ. Үнгэрэгшэ жэ... дэ ниитын, үйлэдбэриин гэр ба... рын, соёл культурын олон гэр ба... шангууд ашаглалгада оруулагда... Жэшээлхэдэ, нёдондо колхозу... хоорондын амаралтын гэр, үхибү... дэй 3 ясли, 2 магазин, 2 бани гэх... мэтэ баригдаһан, аймаг зайн га... тай, радиотой болоһон, нютаг б... хэндэ телефон оруулагдаһан байн... Ажалшад өөһэдөө олон гэр бар...

— Мүнөө һургуулинуудта но... заалгые үндэһөөрнь хубилгагдаж... байхада мастерскойнуудые, спорт... залнуудые бариха, таарамжата... зохид һургуулиин байшангуудта... болохо шухала болоо,—гэжэ нүх... Славина саашань үргэлжэлүүлн... — Теэд манай Иволгын дун... һургуулида үхибүүд гурбан ... лаанда номоо заалгадаг ба... на. Иволгын дунда һургу... лиин байшан дээрэ хоёрдо... дабхар бариха тухай асуудал э... трибуна дээрэһээ дүрбэдэхи жэл... табижа байнхайбди. Теэд энэ асу... дал шиидхэгдэнэгүй. Мүн айм... гаймнай центртэ больница үг... Аймагаймнай больница ондоо то... хондо, тон таарамжагүй багаха... гэртэ байдаг юм. Үнгэрэгшэ жэл... ажалшадай гуйлтаар аймгүйсэдко... финансова хуули ёһые хазага... руулжа байгаад, заһабарилгы... мүнгэн зөөреэр больница барих... захалһан байна. Тэрэнээ дүүргэх... дэмнай туһаламжа хэрэгтэй.

Мүн Баргажанай аймгүйсэдк... мой түрүүлэгшэ нүхэр **Б. Жамба...** депутадууд нүхэд **С. И. Власо...** **П. А. Афанасенко, В. И. Дубро...** **ский, А. Г. Тараненко** гэгшэд ү... хэлээ.

Үүсхэл гаргаһан колхоздо

КУКУРУЗЫН БАЯН УРГАСА АБАХЫН ТУЛА ЮУН ХЭГДЭНЭБ

> Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозойхид шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула 100 гектар газарта кукуруза таряад, тэрэнэйнгээ га бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ эшэ набша хуряаха уялга абанхай. Тиигээд республикын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд болон колхознигуудые социалистическэ мүрысөөндэ уряалаа һэн.
> Колхозой гэшүүд кукуруза ургуулха саг үргэлжын агрегат эмхидхээ. Тэрэнь тарилгада бэлэдхэхэһээ эхилээд, силос дараха хүрэтэрхи бүхы хүдэлмэри хэхэ юм.
> Нёдондо жэл кукурузын баян ургаса хуряаһан «Коммунизм» колхозой дүй дүршэл, шэнэ уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо тухайнь эндэ хэлэгдэнэ.

Оролдоо һаа, ургаха

(Агрегадай начальник Федор Шагжиевай хөөрөөнһөө)

Ерэхэ намар 100 ктар газарай га риһөө дунда зэр- эр 300 центнер э набша хуряаха лга абаад, үнгэр- н жэлнүүдэйнгээ й дүршэлые зүб- эн хэлсэжэ байна- ди. Кукуруза ур- улжа олоһон дүй ршэлөө, мэргэжэ- э энэ жэлдэ үргэ- өр хэрэглэжэ, хэ- һэн үгэдөө заата- й хүрэхэбди. Аг- отехникын зааба- ие тон зүбөөр хэ- глээд байбал, һа- һандаа хүрэжэ, рбайһанаа бари- а шадахабди. Зү- өр оролдохол хэ- гтэй.

Нёдондо жэл ку- руза ургуулха ено эмхидхэхэтэй- э сасуу ажалла- а эхилээ һэмди. ажа абаһан 90 ктар газарайнгаа бүридэ 8—10 тон- наг шэбхэ, 70 лограмм үнэһэ, килограмм шу- унай аргал гарга- н байгаабди. 60 ран гектарта са- н тогтоогдоо һэн. Май һарын 20- өр тарилга хэхэ- э урид газараа орнойлообди. Бор- ойлоод тарилга хэ- н газар удаан саг о шииг нойтотой байдаг гээшэ. Һайса шэлэгдээд, нара, һалхинда байжа шанаржуулһан, гексохлоранаар хородогдоһон үрэһээр тарилгамнай хэгдээ һэн. Гэхэ зуура тарилгынгаа хахадые

үргэн зуруудтайгаар хэжэ, алдуу гаргаа һэмди. Мүнөө жэл бүхы тарилгаяа квадратно-гнездовой аргаар хэхэмнай.

Газараа һайнаар үтэгжүүлжэ, зүбөөр элдүүрилээд байхадамнай 10—12 хоноод кукурузын ногоохон эшэнүүд бултайлдажа эхилээ. Тэдэ эшэнүүдэй саашадаа түргэнөөр, һайнаар ургахынь тула түрүүшын борнойлго хээбди. Буртаг үбһэнэй ургажа эхилхэдэ зурууд хоорондын элдүүрилгэ оролдосотойгоор хэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ эшэнүүдэй хажууда буртаг үбһэнэй үлэшоо һаань, гараараа һуга татажа хаядагбди. Эгээл энэ үедэ, мүн наг шэбхэ гаргаха хэрэгтэмнай малшад ехээр туһалдаг.

Ургажа байһан кукурузаяа нэгэшье үдэр харууһагүйгөөр орхидоггүйбди. Илангаяа үбһэ хуряалгын үеэр кукурузаяа үдэр һүчигүй харууһалха хэрэгтэй. Тиихэдэ ногоон эшэнүүд түлэг дундаа ургажа байдаг. Харин зарим колхозууд үбһэ хуряалгада хамаг һаналаа табяад, кукурузаяа орхижорхидог байна. Энэнь тон болохогүй ябадал. Бидэнэршье урдань иимэ алдуу гаргадаг дээрэһээ еодэгүй ургаса хуряадаг байгаа һэмди.

Би хэдэн жэлдэ кукуруза тарижа, нилээд дүй дүршэлтэй болооб. Тэрэнээ бүри дээшэлүүлжэ, шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэб.

Оньһыень олохо хэрэгтэй

Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай хэды муу байгаашье һаань, кукурузын баян ургаса хуряажа шадаабди. Гектар бүриһөө 150—205 центнер ногоон эшэ набша хуряаха гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ. Энэ ургамалые нютагайнгаа эрхэ байдалда дадхаажа, элбэг ургаса хуряадаг болохын тула тэрэнэй ургаха талые һайса шэнжэлжэ үзөөд, хүсэ, зөөри ехээр гаргангүйгөөр ургуулха оншыень олохо шухала. Нэн түрүүн тарилга хэхэ газараа тон зүбөөр шэлэн олохо, тиигэһэнэй удаа агротехникын заабариин ёһоор үтэгжүүлхэ, шанаржуулха хэрэгтэй.

Кукурузын үндэр баян ургаса абахын тулада агротехническэ ямар хэмжээ-ябуулга хэгдэхэ зэргэтэйб?

Энэ жэлдэ тарилга хэхэ газараа намар ургаса хуряалгын дүүрэмсээр шэлэн олоо һэмди. Шэлэһэн газартамнай урдань кукуруза тариһан үрэжэл һайнтай участогуудай зариманиинь, мүн шэнэ парлаһан газар оролсоо. Үрэжэлтэй участогуудайнгаа ургасые хуряаһанай һүүлээр лущени хээд, 27—28 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалаа һэмди. Мүнөө тэндээ наг шэбхэ гаргажа, саһа тогтоожо байнабди.

Тарилга хэдэг зарим участогуудай наруули газарта байгаад, зунай шанга наранда гандадаг. Энэ ушарые эртээнһээ хараада абажа, тарилга хэхэ газараа шииг нойтотой байлгахын тула саһа тогтоожо эхилээбди. Хэрбээ саһа багатай үбэлэй болоо һаань, тошо гаргахада таарамжатай участогуудые шэлэдэгбди. Ёнхорой уһалууриин системын баригдажа дүүрэхэдэнь, 30 гектар газараа уһалдаг болохобди.

Хабар тарихаһаа урид культиваци хэхэдээ, үбэл бэлдэһэн наг шэбхэ, мүн бусад үтэгжүүлгэнүүдые нэгэ жэгдээр тарааха хэрэгтэй. Энэ жэл гектар бүриин 30 тонно аргал шэбхэ, 1,5 центнер суперфосфат, 2 центнер үнэһэ, нэгэ центнер шубуунай аргал оруулхаар багсаагаад, поли дээрээ гарганабди.

Квадратно-гнездовой аргын үлүү һайн байһаниие үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дүй дүршэлһөө тодорхойгоор хараабди. Тиимэһээ энэ жэл бүхы тарилгаяа квадратно-гнездовой аргаар лэ хэхэмнай. Нүхэн бүридэ 2—3 үрэһэнэй хүртэхөөр тарилга хэхэдэ һайн юм. Энэ хараатайгаар га бүридэ 25—30 килограмм үрэһэн таригдаха. Кукурузынгаа үрэһые апрель һарын эхеэр хүсэд хүрэхөөр бэлдээд, 30—35 градус халуунда 7—8 үдэр байлгажа шанаржуулхабди. Нара, һалхинда байлгажа шанаржуулһан үрэһэеэ гранозанаар хородохо хэрэгтэй. Тонно үрэһэндэ нэгэ килограмм гранозан хэрэгтэй болодог. Үрэһэеэ гексохлоранаар сүршэхэ шухала.

Газарай хүрьһэнэй дулаан, шииггэй байха үедэнь үрэһэеэ 8—10 сантиметр гүнзэгыдэ тариха хэрэгтэй. Тиигэһэнэй һүүлээр газараа модон балуураар тэгшэлхэдэ һайн байдаг. Кукурузын ургажа байха үедэ буртаг үбһэнэй гарашоо һаа, түрүүшын борнойлго хэхэбди. Саашадаа ургажа эхилхэдэнь (хэрэгтэй болоо һаань) 1—2 дахин борнойлхоор хараалнабди. Мүн минеральна тэжээл оруулалсажа байгаад, утаашань, хүндэлөөшэнь 2—3 дахин культиваци хэгдэхэ. Зүб квадрадуудые гаргажа, тарилга хэбэлнай, гектар бүриин 40—45 мянган эшэ ургаха болоно бшуу.

Б. Раднаев, колхозой агроном.

Бүхы хүдэлмэреэ оньһожоруулнабди

(Агрегадай гэшүүн Дабаажаб Хандажаповай хөөрөөнһөө)

Поли дээрээ наг шэбхэ гаргажа, саһа тогтоожо ябахадаа, «Дабаажаб, оролдоол һаа, уялгаяа дүүргэжэ шадахабди» гэжэ Федор Шагжиев урмашан хэлэдэг. Тиигэжэ намайгаа найдуулхань тон зүб. Ямаршье ажалда оролдоод лэ байгаа һаа, амжалта заатагүй туйлагдадаг бшуу. Тиимэһээ агрегат эмхидхэхэтэйгээ хамта ажалдаа гараа һэмди. Хэдыхэн үдэр соо 1700 гаран тонно шэбхэ поли дээрэ гаргаад, 30 гаран гектарта саһа тогтоогоод байнабди. Гектар бүриин 30 тонно наг шэбхэ, 2 центнер үнэһэ, 1 центнер шубуунай аргал суглуулагдаха. Бүхы дээрээ 3000 тонно наг шэбхэ, 200 центнер үнэһэ, 100 центнер шубуунай аргал гаргагдаха болоно. Теэд манай колхозой гэшүүд зунһаа хойшо хэрэгтэй болохо үтэгжүүлгэеэ бэлдэжэ байнхай юм. Бэлэдхэгдэһэн 1000 центнер наг шэбхэ, үнэһэ болон шубуунай аргал поли дээрэ үшөө гаргагдаадүй.

«Агрегадтаа хоёрхон хүн аад, аяар 100 гектар кукуруза таряад, гектар бүриһөө 300 центнер эшэ набша хуряахань бэрхэтэйхэн байхал ха, теэд хаража үзэхэбди», гэжэ зарим колхознигууд хөөрэлдэнэ. Би иигэжэ бододог нүхэдтэ: «Шадахабди!» гэжэ гансал үгөөр хэлэхэ байнаб.

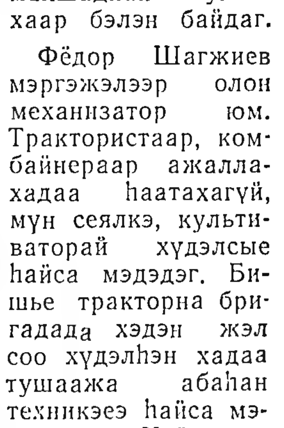

Манай агрегат бүхы хүдэлмэреэ оньһон аргаар хэхэ юм. Бидэндэ хабсаргагдамал анзаһатай «МТЗ-2» трактор, кукурузые квадратно-гнездовой аргаар таридаг сеялкэ, «КНР-4,2» культиватор, ногоо хуряадаг комбайн болон тракторай тэргэ даалгагданхай. Иимэ техникэтэй байгаад юунһээ сухариха гээшэбибди. Фёдор бидэ хоёрые ондоо ажалда хабаадуулхагүй гэжэ колхозой правлени шиидхээ. Тиимэһээ кукурузын тарилгада бэлэдхэхэһээ эхилээд, силос дараха хүрэтэр бүхы хүдэлмэреэ өөһэдөөл хэхэбди. Зүгөөр хүндэшэг сагай болоо һаань, малшаднай туһалхаар бэлэн байдаг.

Фёдор Шагжиев мэргэжэлээр олон механизатор юм. Трактористаар, комбайнераар ажаллахадаа һаатахагүй, мүн сеялкэ, культиваторай хүдэлсые һайса мэдэдэг. Бишье тракторна бригадада хэдэн жэл соо хүдэлһэн хадаа тушаажа абаһан техникээ һайса мэдэхэб. Хойшодоо колхозойнгоо кукуруза ургуулагшадай нэгэн болохын тула мэргэжэл, шадабаряа али болохоор дээшэлүүлжэл байхаб.

Түрэл партиингаа XXI съездын урда тээ колхозой правлени, партиина болон комсомолой организацинууд кукуруза ургуулха агрегадай гэшүүн болохыем намда дурадхаа. Энэ дурадхалыень ехэтэ һайшаажа, удааншье бодонгүй зүбшөөгөөб. Теэд кукурузын хойноһоо тон оролдосотойгоор харууһалжа байгаа һаа, зориһондоо хүрэхэл ха юм бибди.

Габьяата ажалда зоригжуулна

Колхозой коммунистнууд шэнэ олоон жэлэй түсэбые амжалтайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэр тэмсэлые толгойлон, эршэмтэй шагайгаар ажаллажа байна.

Манай колхозой гэшүүд коммунистнуудайнгаа үүсхэлээр гектар бүриин 300 центнер ногоон эшэ набша хуряае гэһэн уряатайгаар республикын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, колхознигууд- хандаа. Энэ хандалгадаа эзэн болжо, абаһан уялгануудаа бүхы дээрэнь дүүргэхын түлөө колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дашиев, агроном нүхэр Раднаев сэхэ харюусаха гэжэ тогтоогообди.

Кукурузые имагтал агротехническэ заабариин ёһоор харууһалха дүршэлдэ агрегадайнгаа гэшүүдые һайса һургахабди. Энээниие коммунист агроном нүхэр Раднаев бэелүүлхэ ёһотой. Һуралсал гаралан хүнүүднай сеялкэ, культиваторнуудтаа нэмэлтэ түхеэрэлгэ эртээнһээ хэжэ эхилхэ. Ёнхорой эхин һургуулиин һурагшад коммунист нүхэр Очировай хүтэлбэри доро ябажа, үнэһэ болон шубуунай аргал суглуулна. Урдашье жэлнүүдтэ үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ хэрэгтэмнай һурагшад ехэхэн туһа хүргэдэг байгаа. Суглуулагдаһан нэгэ ведро үнэһэндэ 0,50 мүнгэ түлэдэг болохомнай. Тиигэбэл һурагшад бүри урмашажа, кукуруза ургуулагшадтаа һайса туһалха байха.

Колхоздохи комсомолой эхин организаци кукуруза ургуулха агрегадтаа саг үргэлжэ туһалжа байхабди гэжэ шиидхээ һэн. Тэрэнэй ёһоор 3—4 комсомолшууд наг шэбхэ гаргалгада хэды үдэр хүдэлэлсөө. Мүн коммунистнуудшье туһа хүргэхэ байха.

Тиигэжэ колхозой партийна организаци үүсхэһэн хэрэгээ бэелүүлхын тула кукуруза ургуулагшадаа шэн габьяата ажалдань зоригжуулан хүтэлбэрилнэ.

Б. Буянтуев, колхозой партийна эхин организациин секретарь.

Алдуугаа заһахабди

Манай фермэдэ 60 гаран һаамй үнеэд бии. Мүнөө тэдэндээ нан сэсэгэй силос эдюулжэ байбди. Энэнь шэмэтэйшье һаа, кукурузада хүрэхэгүй байна. Иимэ жээл элбэгээр хуряажа абаад, шанартай һайн силос дараа һаа, һүалимнай хэды шэнээн нэмэхэ гээб! Кукурузын шэмэ ехэтэй байн тухайда газетэ, журналнуудһаа шажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө лгуулха гэжэ оролдодогбди.

Бидэнэр нёдондо жэл өөһэдын хүсөөр 1—1,5 гектарта кукуруза ргуулжа, силос дараха ёһотой аад, тиигэжэ шадангүй байшообди. Энэ алдуугаа мүнөө жэл хараада абажа, 2—3 гектарта кукуруза таряад, өөһэдынгөө хүсөөр харууһалхамнай. Кукуруза ургуулагшадай жэшээгээр гектар бүриин 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон эшэ набша хуряажа, үнеэн бүридөө 10—12 тонно силос дарахабди. Мүн үбһэ тэжээлшье горьтойхоноор бэлэдхэгдэхэ. Мүнөө кукурузынгаа участок дээрэ наг шэбхэ гаргажа байнабди.

М. Чагдурова, үүлтэртэ фермын һаалишан.

—Хабарайнгаа тарилгада эртээнһээ бэлдэбэл, үндэр ургаса заатагүй хуряахабди,—гэжэ мэдүүлһэн кукуруза ургуулагшад апрель һара болотор бэлэдхэлэй хүдэлмэреэ бүхы дээрэнь дүүргэхээр шиидэе. **Зураг дээрэ:** кукуруза ургуулха агрегадай гэшүүд нүхэд Шагжиев, Хандажапов тарилга хэхэ поли дээрэ шэбхэ гаргажа байна.

М. Гончиковой фото.

Һайнаар хүдэлхэдэ урматай

Ажалай габьяа туйлахаар зоригжоһон хүдэлмэришэд, механизаторнууд болон колхознигуудые али болохоор урмашуулхада, түсэбүүдээ саг болзор соонь дүүргэдэг, гайхамшаг дүнгүүдые туйладаг гээшэ. Тиимэһээ манай колхозой правлени, партийна эхин организаци кукурузын баян ургаса хуряахаар зоригжоһон нүхэдөө түлбэриин талаар урмашуулха зорилгоор тусхай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа.

Тэрэнэй ёһоор, тракторист сеялкэшэн хоёрой гектар газарта тарилга хээд, зүб квадрадуудые гаргаад, нүхэн бүхэндэ нормото үрэһэ таряад байхадань, хүн бүхэнэй 0,2 ажалта үдэр нэмэжэ үгтэхэ.

Гол нэмэлтэ түлөөһэнһөө гадуур тусхай урмашуулгын түлбэри үгтэхэ байна. Хэрбээ гектар бүриин 15-һаа 20 тонно хүрэтэр силос дараха ногоо хуряагаа хадань, 15 тонноһоо дээшэ абтаһан тонно бүриин 3 түхэриг; 21-һээ 25 тонно хүрэтэр һаань — 20-һоо дээшэ абтаһан тонно бүриин 3 түхэриг 50 мүнгэ; 26-һаа 30 тонно хүрэтэр һаань— 25-һаа дээшэ абтаһан тонно бүриин 4 түхэриг; 30 тонноһоо дээшэ һаань 30-һаа дээшэ тонно бүриин 4 түхэриг 50 мүнгэн үгтэхэ. Кукуруза тарижа, ургуулжа байха үедөө хүн бүхэнэй олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр мүнгэн хубаагдаха юм.

Энээниие хараадуулан, кукуруза ургуулагша агрегадай 100 гектар газарай га бүриһөө дунда зэргээр 30 тонно силос дараха эшэ набша хуряагаа хадань, хамтадаа 6 мянган түхэриг мүнгэн үгтэхэ.

С. Шарапов, колхозой бухгалтерай орлогшо.

Өөһэдынгөө хүсөөр тэжээлээ бэлдэхэбди

Малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ кукурузын ашатай үрэтэй байһыень һайса мэдэдэг болообди. Гэбэшье гансал кукурузаар малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлнэбди гэхэ болоо һаа—тон буруу. Энэ тэжээлые элбэгээр бэлдэхын хажуугаар, мүн үбһэ, зелёнко, тэжээлэй корнеплодуудые ехээр хуряадаг болохо шухала.

Үнгэрһэн жэл фермынгээ үнеэдтэ 750 центнер үбһэ өөһэдынгөө хүсөөр бэлдээ һэмди. Мүн үнеэн бүридөө 5 тонно кукурузын силос дараһан байнабди. Һолоомо, зелёнкошье элбэг даа. Энээнэй ашаар һү һаалимнай урданайхиһаа һураггүй дээшэлээ. Үнгэрһэн жэлэй турша соо фермынгээ үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һаагаабди. Зарим һаалишаднай бүришье ехые һаагаа.

Туйлаһан амжалтаараа урмашаһан һаалишад байгша ондо ехэхэн уялгануудые абаба. КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ январь һара соо үнеэн бүриһөө 120 литр һү һааха гэһэн аад, тэрэнээ дүүргэжэ байнабди. Мүнөө ажалайнгаа эршые бүри шангадхажа, энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1700 литр һү һааха уялгаяа заатагүй дүүргэхэбди.

Манай колхозой малшад хойшодоо үбһэ тэжээлээ өөһэдын хүсөөр бэлэдхэдэг болохо гэжэ шиидээ. Минии хүтэлбэрилдэг фермын малшадта 150 гектар сабшалан даалгагдажа үгтөө юм. Һүүлэй хэдэн хоног соо сабшалан дээрээ 100 гаран тонно наг шэбхэ гаргаабди. Ногооной ургатар үшөө зуу гаран тонно шэбхэ гаргаад, нэгэ жэгдээр тараахабди. Тиихэдэ сабшалангаймнай ехэнхинь 2—3 дахин уһалагдаха. Иигэжэ гектар бүриһөө 10—12 центнер һайн шанартай үбһэ хуряаха гэһэн уялгаяа дүүргэхэбди. Тэжээлэй корнеплод горьтойхоноор тарихынгаа хажуугаар, кукуруза ургуулха агрегадтаа саг үргэлжэ туһалжа байхаар бэлэмди. Мүн өөһэдөөшье 4 гектарта кукуруза тарихамнай.

А. Аюров, һаалиин фермые даагша.

ХАРААЛАГДАҺАН ТҮСЭБҮҮД ДҮҮРГЭГДЭХЭ

Шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ манай колхоз үнеэдээ 820 толгой (тэрэ тоодо һаамхай үнеэдээ 280 толгой), хонидоо—12 мянга хүрэтэр олошоруулха, үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха, хонин бүриһөө 2,8 килограмм нарин, нарибтар нооһо хайшалха зорилготой шэнэ уялгануудые абанхай.

Эдэ уялгануудаа дүүргэхын тула колхознай кукурузын силос элбэгээр бэлэдхэдэг болохо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна.

Һаяхан лэ манай колхоз өөдэгүй бага һү, мяха абадаг, гээгдэнги нэрэтэй байһан юм. Бүри 1954 он болотор үбһэ, һолоомоёо бирагүйгөөр бэлдэдэг дээрэһээ шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй сагуудые арай шамай үнгэргэдэг бэлэйбди. Ехэнхидээл худалдажа абаһан тэжээлээр малаа хангаа боложо байдаг һэмди. Тиигээд һү, мяхаар оруулһан олзо доходоймнай ехэнхинь тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаргашалагдадаг байгаа.

Иимэ гээгдэлһээ түргөөр гарахын тула 1954 ондо кукуруза түрүүшынхеэ тариһан аад, дүй дүршэл, шадабари багатай байжа, тон бирагүйхэн ургаса хуряагаа һэмди. Теэд түрүү колхознигууднай урмаа хухараагүй, кукурузын баян ургаса заатагүй хуряадаг болохобди гэжэ мэдүүлээд шармайн оролдоо.

Колхозой дүршэл ехэтэй механизатор Федор Шагжиев, кукуруза тарилгаар үнинэй дүршэлтэй болоһон колхознигууд Хандажапов, Чимитов болон бусад агроном нүхэр Раднаевай хүтэлбэри доро энэ ургамалые һайнаар харууһалһан байна. Тэрэнэй ашаар гектар бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер ногоон эшэ набша хуряагдажа абтаа. Иигэжэ үнеэн бүридөө 4 тонно кукурузын силос бэлдээбди. Шэмэтэ силос элбэгээр дараһанайнгаа ашаар һү һаалимнай үбэлэй һарануудта нёдондо жэлэйхиһээ хоёр дахин дээшэлүүлэгдээ. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1350 литр һү һаагаабди. Энэмнай 1953 онойхиһоо 650 литрээр ехэ болоно. Мүн нооһо, мяха абалгашье горьтойхоноор дээшэлээ.

Малһаа абтадаг ашаг шэмын дээшэлхэтэй хамта, колхозоймнай олзо доходшье ургана. Хэрбээ 1955 ондо колхозой олзо доход бүхы дээрээ 698 мянган түхэриг боложо, колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэ 3 түхэриг хубааһан һаа, нёдондо 1 миллион 700 мянган түхэриг олзо оложо, ажалта үдэртөө 7 түхэриг хубаахамнай. Колхозни гууднай хэһэн ажалайнгаа түлөөһэ яһалаар абадаг болоходоо бүри урматайгаар ажаллажа, һуудал байдалаашье улам һайжаруулна.

Үнгэрэгшэ жэл 500 мянган түхэригэй машина, техникэ гүрэнһөө худалдан абаад, өөһэдын хүсөөр тарилга, хуряалгаяа һайнаар дүүргээ һэмди. Тиигэжэ орооһо таряа элбэгээр суглуулаабди. Үбһэ, тэжээлшье горьтойгоор бэлэдхээд, үбэлжэлгээ муу бэшээр үнгэргэжэ байнабди.

Һүүлэй хэдэхэн жэл соо колхознигуудай байха 11 гэр, үнеэ, тугалнуудта нэжээд типовой дал, 2700 хонидой 3 байра шэнээр барижа дүүргээбди. Саашадаа адууһа малайнгаа олошоржо байһыень хараада абалсан, малай байра олоор барихабди.

Тиигэбэшье колхознай хүршэ томо колхозуудһаа экономическа талаараа үшөөл һула байһаар. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ һүн, мяхан, нооһон багаар хүртэнэ. Энэ гээгдэлһээ ойрын жэлнүүдтэ гаража, аймагайнгаа түрүү колхозуудай зэргэдэ орохын тула үшөө шангаар, бүри эршэмтэйгээр ажаллаха зэргэтэйбди.

КПСС-эй XXI съезд дээрэ оройноймнай хүдөө ажахын саашадаа хүгжэхэ асари ехэ түсэбүүд баталагдахань. Эдэ түсэбүүдээр урмашаһан колхозоймнай гэшүүд **1965 он болотор кукурузынгаа талмайе 200 гаран гектар хүрэтэр үргэдхөөд, га бүриһөө дунда зэргээр 350 центнерһээ доошо бэшэ эшэ набша хуряажа, үнеэн бүридөө 12—15 центнер силос бэлэдэг болохобди гэжэ мэдүүлээ.** Гэхэтэй хамта энэ долоон жэл соо эбэртэ бодо малаа 1107 толгой (тэрэ тоодо һаамхай үнеэдээ 417 толгой), хонидоо 22500 толгой болгохобди. Тэрэшэлэн үнеэн бүриһөө 2550 литр һү һааха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нарин нооһо хайшалжа абаха гэнхэйбди.

Эдэ уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэмнай кукурузын аша туһа айхабтар ехэ байха гэжэ үшөө дахин мэдүүлээд, энэ ургамалые улам ехээр хуряадаг болохо зорилготойгоор республикынгаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, колхознигуудые социалистическэ мүрысөөндэ орохыень уряалаабди.

Манай колхозой гэшүүд кукурузын баян ургаса хуряаха гэһэн уялгаяа нэрэтэй хүндэтэйгөөр дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө эзэн болохоор лаб этигэнхэй.

С. Дашиев, колхозой түрүүлэгшэ.

„ХҮРЬҺЭТЭ АЛТАН ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ...“

*

(Шэнэ аргаар буулгагдаһан фильм)

**

— Зай, ямар байбаб картина?

— Һонин даа!.. Бишни хүсэд үшөө ойлгожо үзөөгүй ябанаб. Ямар гэхэб даа... Нэгэ юумэ хэлээ һаам, наада барихагүй гүш?

— Үгы ааб даа. Юун тиимэ наада барихаар юумэн толгойдош орошобо гээшэб? Хэлыш.

— Энэ картиные хараад, юундэшьеб нөөхи манай багада һүзэгшэ зоной хэлсэдэг...—Һа! һа! Энеэхэш даа, наада барихаш, Балдан, хэлэхэгүйб... («Үгы, үгы» гээд нүхэрынь найдуулна)... Диваажангай орон һанаандам ороно гээшэб.

Хоёр нүхэдшье энеэлдэжэл мэдэбэ. Хүхилдэжэ садаһанайнгаа һүүлээр Балданиинь нүхэртөө хандана:

—Зай, тиигээш гэлэй. Теэд юундэ тиигэжэ һанаандаш оробо гээшэб?

— Сулал наада зугаанай, дуу хүгжэмэй, сэнгэлиг хүхюун, жаргалта һайхан байдалай орон байна. Сэсэг набша... алим жэмэс.... алтан гургалдай... Сэнгэлиг даа...

—Теэд бидэнэр иимэл жаргалтай һайхан, сэнгэлиг сагта ажаһууна, коммунизмын һаруул һайхан байдалай эхи захые үзэжэ байна бэшэ гүбди?

— Тиимэл даа, Балдан. Тэрээнишье би арсахаяа һананагүйб. Теэд фильм хэды һонирхолтой, хүхюуншье һаа, ямар гэхэб даа... дан, сула дуу хүгжэм, хатар наадан, сэнгэлгэ зугаалган болошохоёо һанана гү. Буруушье бодожо болоо аабзаб даа. Юрэл һанаһанаа хэлэнэб.

— Хари энэ хэлээшэш хайшаа юм. Теэд холые хаража, ерээдүйн хэды жэл урдуурхиие бодожо зохёогдоһон байжа болоо. Зүгөөр нээрээл хүхюун, хүнэй зосоо баяр, урма зориг, омогорхол түрүүлхэ фильм. Энэ фильмые хаража һуухадаа юундэшьеб манай бурят арадай хуушанай нэгэ дуун һанаанда ороно. Ши энэ дууе һанана гүш?

«Хүбшын модоной набша сэсэгтэ
Хүхы шубуун жаргалтайл.
Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ
Хүнэй хүбүүн жаргалтайл»—гээд,

Балданиинь аалиханаар, зохидхон налагайханаар аялга татана. Тиигээд хоюулан хоолой нэгэдэн энэ дуунайнгаа аялга татаһаар саашалшоо һэн.

Эдэ хоёр нүхэд Ленинэй орденто «Мосфильмын» зохёожо табиһан шэнэ фильмые хараһанай һүүлээр, киноһоо гараад ябахадаа һанаһан, бодоһоноо хөөрэлдэһэн байгаа. Нээрээл дуу наадан, сэнгэлгэ зугаалганиинь үлэ мэдэг ехэдхээ һанахаһаа бэшээр, энэ фильм хүнэй зосоо баяр баясхалан, этигэл найдабари, элдэбын һайн һайн жэгүүртэ бодол түрүүлхэ,—һонирхолтой фильм болоо гэжэ һанагдаха байна. Энэ фильмые зохёогшод урдаа нэгэ арюун һайхан зорилго —«хүн хүндөө шоно» гэһэн урданай үгэһөө тад ондоо, «хүн хүндөө нүхэр, ханинь» юм гэжэ, газар дэлхэй гээшэ дайн дажарай, гасалан зоболонгой, атаа мэеэнэй орон бэшэ, зол жаргалай, хүхюун сэнгэлиг, амгалан һайхан байдалай орон байха ёһотой гэжэ харуулха зорилго урдаа табиһан байна. Энэ зорилгодоо хүрэжэшье шадаа.

Энэ гайхалтай хүхюун картиные аяншалгын фильм гэжэ нэрлэхэдэ болохо. Фильм дотор наадажа байһан, харуулагдаһан хэдэн зуун, хэдэн мянган хүнүүдтэй хамта бидэнэр заха хизааргүй үргэн дэлгэр оронойнгоо зүүн захаһаа эхилээд, «буурал сагаан» Байгал дээгүүр тамаржа, Москвагай театрнуудай нэгэнһээ ерэһэн «дууша гургалдайншье», Сибириин ой тайга соогуур, тала дайдаар үглөө бүри шэнхинүүр хоолойгоо гаргадаг ёһотой жэргэмэлэйшье дуулахые шагнажа сэнгэнэбди, саашалхадаа Ангара дүүхэйн эбхэрһэн долгин дээгүүр шэдэлүүлһээр, хүсэ ехэтэ Братска ГЭС-эй барилгашадта хүрэжэ, хүхилдэнэ, сэнгэнэбди.

Энэ фильмын нэгэ тон һонирхолтой, онсо өөрэ шэнжэтэй байһаниинь гайхалтай. Юуб гэхэдэ, холын Жагар, Энэдхэг оронуудһаа ерэһэн басагад манай Сибириин малшадай, загаһашадай, ангуушадай, барилгашадай урда, тэдэнэй дунда дуу дуулажа, Нигери, Мароккоһоо ерээшэ хөө хара хүбүүд хатар наадажа, эреэн маряанаар хубсалһан, Аргентинын дэрбэгэр ехэ шляпануудтай залуушуул хүгжэм татажа, Байгал далайн оёороор урихан зохид, зураг шэнги сэбэрхэн япон дүүхэйнэрэй «алтан загаһанай» хатар наадажа байхада хажуугаарнь ёһотой алтан загаһанууд масажа ябана, Ангарын долгин дээрэ Пекинэй оперо, баледэй артистнууд «Далай дээрэ болоһон шуурган» гэжэ хатар наадана. Мүн заримдаа Суматра арал дээрэһээ ерэһэн залуушуул нютагайнгаа байгаалиин урда байһан шэнги аад, манай Сибириин ангуушадай дунда хатаржа байха юм. Энэнь хайшан гээд туйлагдана, яажа буулгагдана гээшэб?

Энэ фильмые тон юрэ бусаар, Борис Горбачевой тодоруулан гаргаһан «блуждающая маска» гэдэг аргаар буулгагдаһан байна. Нэгэ газарта болоһон үйлые, жэшээлхэдэ, Москвагай театрнуудай нэгэндэ, киностудида артистнуудай дуу дуулажа, хүгжэм, хатар наадажа байһан үйлые түрүүн буулгаад, тэрэнээ Сибириин ангуушадай, малшадай, загаһашадай дунда асаржа, холын айлшадай концерт үгэжэ байһаар харуулха арга олгоно бшуу.

Энэ арга тухай тобшо тэдыгээр хэлэбэл иимэ: хүнэй нюдэндэ харагдахагүй инфракрасна гэрэл сасаһан экранай урда тусхай түхеэрэлгэтэй аппарадаар наадажа байһан хүнүүд буулгагдана. Тиихэдэнь хоёр плёнко: нэгэн дээрэнь саагуур байһан юумэн оролсонгүй, хүнүүдэй бэе, нүгөөдэ дээрэнь һүүдэрнүүд («блуждающая маска») гаргаһан байдаг. Тиигээд үйлын болохо газар аминдаа (мүн түрүүн үйлын болохо газарые буулгаад, һүүлээрнь артистнуудай наадалгые буулгахада болохо) буулгагдана. Һүүлээрнь хоёр ондоо буулгагдаһан плёнконууд нэгэ кадр болгогдодог. Энэ арга хэрэглэхэдэ таарамжатай, гарза багатай байхаһаа гадна, киногой искусствын урда үргэн ехэ арга боломжо нээгдэнэ.

«Хүн хүндөө» гэһэн фильм зохёоходоо шэнэ арга эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлжэ захалһан «Мосфильм» киностудиинхид, тусхайлбал, режиссер Григорий Александров, оператор Григорий Айзенберг гэгшэд манай орондо айлшаар ерээшэ хариин артистнуудай, илангаяа Бүхэдэлхэйн залуушуулай VI фестивальда хабаадагшадай харуулһан концертнүүдэй буулгабаринуудые шадамараар хэрэглэһэн байна. Эндэ наадажа байһан хүнүүд студида гү, али Москвагай театрнуудта буулгагдаад, Сибирь, Уралай байгаали, тэндэ ажалладаг хүнүүд аминдаа буулгагдаа юм гэжэ һанаандашье орохоор бэшэ.

Энэ фильмын хүгжэмынь, байгаалиин элдэб абяанууд баһал айхабтар һайнаар гаргагданхай. Дошхон түргэн урасхалтай Ангар мүрэнэй хүүежэ байхада, тэрэ хүгжэм соо һалхинайшье эшхэрхэ, ямар нэгэн ан арьяатанайшье хэрхирхэ, олон түмэн зоной альгаа ташан нэержэ байхашье, элдэб хүгжэмэй инструментнүүдэй ханхинахашье, поездыншье түерхэ, хитад оркестрын хүгжэмөө татахашье аялганууд — булта нэгэдэн, һүр жабхалантайгаар соностожо байна. Энэ фильм бүтээлсэгшэдэй нэгэн — абяа буулгадаг Евгений Кашкевич баһал ехэ оролдолго, шэнэ үүсхэл гаргаа.

Фильмын дүүрэхэдэ, газар дэлхэйе тойрон дабшадаг совет гурбан хэмэл одод заха хизааргүй замбуулин руу «Хүн хүндөө нүхэр» гэһэн үгэнүүдтэй гурбан зурагар мүр гаргаад саашалшана. Анха түрүүшынхеэ бүхы картиные шэнэ аргаар буулгажа, «Мосфильмын» киностудиинхид һонирхолтой фильм зохёогоо гэжэ һанагдана.

Д. Цыренжапов.

Москва. Хэлхеэ холбооной министерствын научно-шэнжэлэлгын институт үнгэтэ телевизионно дамжуулга хэхэ аппаратура ухаалан зохёогоо. **Зураг дээрэ:** үнгэтэ телевидениин лабораториин ахалагша конструктор Л. Н. Шверник (баруун гарһаа), конструктор Д. Д. Судровский 1200х900 миллиметр экрантай шэнэ түхэлэй телевизионно приемнигой дэргэдэ һууна.

ТАСС-эй фотохронико.

Хайша хэрэгээр хандана

Яруунын аймагай ажалшад гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ шэнэ барилгануудые хэхэ ехэ хэмжээ-ябуулга хараалһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо зарим колхоз, предприяти, сельскэ болон сомоной Советүүд ажал хүдэлмэреэ хараа байса һайжаруулаа. «Знамя» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Фомин) үнгэрэгшэ жэлдэ долоон жэлэй һургуулиин байшан, 250 хүнэй багтаамжатай шэнэ клуб, библиотекэ, электростанци, колхозникгуудай 20 шэнэ гэр бариһан байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз Жалга гэжэ нютагта уужам, һаруул культбаза барьяад, хэрэгтэй юумэнүүдээр гүйсэд хангаа. Тэндэхи малшад сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ, амарха аргатай болоо.

Витимэй сельсовет ехэ юумэ хэжэ байна. Романовка тосхондо 14 округ эмхидхэгдэжэ, тус бүридэнь үйлсын комитет һунгагдаа. Нүхэд Эренпрайс, Истомин, Сироткина гэгшэдэй даадаг үйлсын комитедүүд һайн жэшээ харуулна. Тосхоной гол үйлсөөр тротуар дэбдихэ, палисаднигуудые барижа, модо һуулгаха гэжэ шиидхэгдээ. Гэрэй эзэн бүхэндэ тусхай даабари үгтөөд, модон бэлэдхэгдэжэ байнхай.

Гэбэшье хараалһан хэмжээ-ябуулгануудтаа хайша хэрэгээр хандадаг эмхи зургаан, колхозууд бии. Аймагай гүйсэдкомдо, тэрэнэй коммунальна ажахын таһагта аймагай центрынхид эрилтэтэй байна. Нарһата тосхоной үйлсэнүүд тротуаршьегүй, бороо хуратайда үбдэгсөө шабартай, ябахын аргагүй байдаг. Хоёр жэлэй саана һуулгагдаһан модод харууһагүй дээрэһээ хухалагдажа һалгаагдашоо. Энэ намар нэгэшье модон һуулгагдаагүй. Эндэхи зониие уһаар хангаха асуудал хүсэд шиидхэгдээдүй байһаар. Тэрээнһээ боложо нуурай муухай уһан хэрэглэгдэнэ.

Сомоной, сельскэ Советүүдэй дэргэдэ байгуулагдаһан үйлсын олонхи комитедүүд юушье хэнэгүй. Эдэнэй гэшүүд юу хэхэ байһанаа мэдэдэггүй. Тиимэ байхадань, ямар ажал ябуулагдахаб даа. Жэшээлхэдэ, Хэндын сомоной Советтэ үйлсын 14 комитет эмхидхэгдэһэн болобошье хүдэлнэгүй.

«Улаан туяа» колхоздо соёл болбосоролой хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Клубынь хоёрдохи жэлээ баригдаһаар. Колхозникгууд кино, зүжэг наада хараха аргагүйдэнэ.

Культурын эмхи зургаануудай байшангуудые бариха хүдэлмэри аймагай колхозуудта хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ: культбазануудай барилга унжагайруулагдана, бии байһаниинь мууса түхеэрэгдэнхэй, түлигдэнэгүй.

Совхоз, колхозуудай малшад түб буусаһаа холуур—гүүртэ, отаранууд дээрэ ажаһуудаг. Эдэнэй культурна эрилтэнь мууса хангагдана. Байрын гэр үсөөнөөр баригдана. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Победа», «Коминтерн» колхозууд гол буусадаа барилга хэжэ байбашье, малшадай һууха гэрнүүдые баринагүй шахуу. Малшад уйтан, хүйтэн байрануудта хоёр-гурбан бүлөөрөө оронхой байдаг юм.

Е. Золтоев, «Сталинец» газетын редактор.

Оролдолго ехээр гаргана

Дээдэ-Онгостойн үрэ жэмэстэ мододые таридаг станциин научна хүдэлмэрилэгшэ Михаил Прокофьев Железнодорожно районой инструкторска участогуудай нэгые даана. Хүн зоной тоо бүридхэлгэ энэ участогта муу бэшээр ябуулагдажа байна.

Нүхэр Прокофьевой даадаг участогта тоо бүридхэгшэд С. Михайлова, Е. Миронова, А. Цынгалов, Н. Сергеев болон бусад хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр үдэр бүхэндэ айлнуудаар ябажа, тоо бүридхэлгые һайнаар үнгэргэжэ байна. Үдэшэндөө тоо бүридхэгшэд сугларжа, үдэр соо хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргажа, бэшэһэн асуудалнуудайнгаа харюуе үшөө дахин шалгана. Эндэ нүхэр Прокофьев өөрөө тоо бүридхэлгын хуудаһануудые шалгана. Тиигэхэ зуураа, тоо бүридхэгшэдэй бүхэли үдэрэй хүдэлмэриин дүн гаргана, хүн бүхэнэй хүдэлмэридэ ажаглалта болон сэгнэлтэ үгэдэг байна.

Иигэжэ Дээдэ-Онгостойн участогта хүн зоной тоо бүридхэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэгдэжэ байна.

Ю. Жамбалов, ЦСУ-гэй ахалагша экономист.

„Республикын эрхим уралан нарижуулагшын“ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзай Бурядай областной соведэй президиумэй тогтоолоор үйлэдбэриин техникэ болон технологическа процессүүдые нарижуулха, түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн һайжаруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай, жэжэ хүдэлмэринүүдые оньһожоруулһанай түлөө Улан-Удын паровозо-вагонно заводой үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг цехын слесарьнүүдэй бригадир нүхэр Степан Максимович Захватихатада «Республикын эрхим уралан нарижуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Санашадай уласхоорондын уулзалга Улан-Удэдэ болохонь

Январиин 20-ной үдэшэ Монголой Арадай Республикын спортивна делегаци Улаан-Баатарһаа Улан-Удэ хото ерэбэ.

Делегацитай хамта ороной эгээн бэрхэ санашад—нэгэдэхи разрядай сэрэгэй санашан Данзан, 50 километрын урилдаанда ороной чемпион болоһон Б. Зундуй, 30 километрын урилдаанда МНР-эй чемпион болоһон Чойбалсанай нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй студент Алтангэрэл, 18 километрын урилдаанда илажа, оронойнгоо чемпион болоһон Улаан-Баатарай дунда һургуулиин һурагшад Сарантуяа, Чимитцэндэ болон бусад ерэлсэбэ.

Делегациин хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Дашдэмбэрэлтэй хөөрэлдэхэдэ иигэжэ хэлэбэ: манай орондо санын спорт эгээн һая хүгжөөгдэжэ байһан спорт юм. Хэды тиимэ болобошье, үнгэргэгдэһэн бүхы мүрысөөнүүдтэ республикын 17 аймагуудай суглуулагдамал команданууд хабаадалсажа, мэргэжэл шадабаря улам ехэ хүгжөөгөө һэн.

Санаар оронойнгоо түрүү һуури эзэлхын түлөө 1954 онһоо хойшо мүрысэжэ эхилһэн байнабди. 1958 ондо Бурядай санашадай Улаан-Баатар ошоходо, манай санашад тэдэнтэй түрүүшынхеэ иимэ ехын мүрысөөндэ хабаадалсаһан байгаа. Мүнөө манай санашадай танай эндэ ерэлгэ—уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсахаяа хилын саана анха түрүүшынхеэ гараһан ябадал болоно.

Саашань делегациин хүтэлбэрилэгшэ Дашдэмбэрэл болон командын тренер Рэнцэндоржэ гэгшэд иигэжэ мэдүүлнэд: «Бурядай АССР-эй санашадай шадабаритай, бэлэдхэл һайнтай, оронойнгоо ехын мүрысөөнүүдтэ хабаадалсадаг байһыень һайса мэдэнэбди. Бидэ уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа санын мүрысөөндэ олоороо хабаадалсажа, манай нэгэдэхи разрядай санашад МНР-эй спортын мастернууд болохо, хоёрдохи разрядай санашад нэгэдэхи разрядай нормо дүүргэхэ гэһэн гол зорилго табинабди» гэбэ.

Хоёр ороной хоорондын нүхэрэй ёһоной уулзалгада эрхим амжалта туйлахыень Монголой Арадай Республикын санашадта хүсэнэбди.

Н. Иванов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой санашадай команда.

Л. Хайдуровай фото.

Сагай уларил

Республикын гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр, мүн үглөөдэр сэлмэн, бүрхэн байха. Зарим газарта багахан саһан орохо. Баруун тээһээ һулахан һалхин болохо. Хүйтэнэй температура һүниндөө—17—22, үдэрынь 5—10 градус байхаар хүлеэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАРШАВЫН УНИВЕРСИТЕДТЭ НҮХЭР К. Е. ВОРОШИЛОВА… БЭЛЭГ БАРЮУЛАГДАБА

ВАРШАВА, январиин 20. (ТАСС). Польшын Арадай Республикада үнгэрэгшэ жэлэй хабар ошоходоо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошилов Варшавын университедтэ хамта дээрээ 3.013 боти политэкономиин, философиин, түүхын, химиин, хуули ёһоной, биологиин, медицинын болон бусад советскэ номуудые бэлэг болгон үгэһэн байгаа.

Варшавын университедтэ советскэ номуудые дамжуулан үгэлгын баярай ёһолол СССР-һээ Польшодо байдаг посольствын байшан соо мүнөөдэр болоо.

Польшын дээдэ һургуулинуудай министрын орлогшо Г. Голянский, Варшавын университедэй ректор С. Турский, университедэй профессорнүүд, һургагшанар болон студентнүүд энэ ёһололдо ерэһэн ба… на.

СССР-һээ Польшодо байдаг о… со, бүрин эрхэтэ элшэн сайд П. … Абрасимов СССР-эй Верховно С… ведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ н… хэр К. Е. Ворошиловай даалгаб… ряар номуудые дамжуулан үг… Тиигээд үгэ хэлэхэдээ, хоёр гүрэн… хоорондохи соёл культурын боло… хани ёһоной харилсаа саашада… бэхижүүлгэдэ энэ бэлэгэй туһа… хыень хүсэжэ байһанаа тэрэ элш… лэн мэдүүлээ.

Варшавын университедэй ректо… С. Турский харюугай үгэ хэлэхэд… үнэтэ бэлэгэй түлөө СССР-эй Ве… ховно Соведэй Президиумэй Түрү… лэгшэ К. Е. Ворошиловта, Советск… правительствода халуун баясхала… хүргэхыень элшэн сайдые гуйгаа.

А. И. Микоянай самолёт Ньюфаундлендда бууб…

НЬЮ-ЙОРК, январиин 21. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Нью-Йоркһоо Москва орохоёо «Дуглас-7» гэжэ дүрбэн мотортой пассажирска самолёдто һуужа, январиин 20-до гараһан байгаа. Нью-Йоркһоо Нью-фаундленд хүрэтэрхи замда ниидэжэ ябахадаа, самолёдойнь нэгэ мотор хүдэлхэеэ болиһон байна. Уласхоорондын авиазамай дээгүүрнь гарадаг Гандерай аэродром дээрэ бууха баатай болобобди гэжэ самолёдой капитан соносхоо.

Уданшьегүй хоёрдохи моторынь хүдэлхэеэ болибо. Тиимэһээ самолёдой капитан өөрынгөө шиидхэбэриие болюулаад, иигэжэ соносхоо. Арджентидахи (Ньюфаундлендын Канадада хамаатай арал) эгээл д… тын сэрэгэй аэродром дээрэ бу… хамнай. Нютагай сагаар үдэшы… арбан час багта самоледой капита… Арджентида самоледоо гэмгүйгөө… буулгажа шадаһан байна.

Юнайтед Пресс Интернейшн… агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ян… варийн 21-дэ Арджентида дүрб… мотортой ондоо самолет ерэж… А. И. Микоян, тэрээнтэй суг яба… саһан хүнүүд 22.00 часта (Москв… гай сагаар) тэрэ самоледто һуугаа… Копенгаген тээшэ ниидэн гарахан…

Рейтер агентствын Арджентиһа… мэдээсэһэнэй ёһоор, А. И. Микоя… тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнү… январиин 21-дэ Москвагай сагаар 2… час 59 минутада Ньюфаундлендһэ… самоледоор ниидэн гараа.

Дэлхэйн олониитэдэ хандаһан уряа…

Урда Вьетнамай засагаархидай шэнэ хорото муухай ябуулгада Вьетнамай арад зэбүүрхэнэ

ХАНОЙ, январиин 20. (ТАСС). Фу Лой гэжэ концентрационно лагерьта политическэ хэрэгээр гэмнэгдэжэ хаагдаһан мянга гаран хүниие хорлон алажа, Урда Вьетнамай засагаархидай шэнэ зэрлиг муухай гэмтэ ябадал хэһэн тухай мэдээсэл Вьетнамай бүхы арадые ехээр зэбүүрхүүлээ.

Энэ зэрлиг муухай алалга хюдалга тухай Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гэй орган «Нян Зан» газетэ дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ. Фу Лой лагерьта политическэ хэрэгээр хамта дээрээ 6 мянган хүн һуудаг байгаа. Тэдэнэй олонхинь эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадаһан хүнүүд юм. Тэдэнэр жэгтэй муухай эрхэ байдалда ажаһуудаг, үлэсхэлэн байдалда байхаһаа гадна, үдэр бүхэндэ зобоогдодог тулягдадаг, медицинскэ ямаршье туһаламжа абаха аргагүй байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

Нгодиньдьемовецүүд хаалтада байгшадай тэмсэл хэхэ дура зоригые нугалжа шадахагүй байһа… наа мэдэхэдээ, тэдэниие олон т… мөөрнь алаха гэһэн һанаашал… гаргаа. Тиигээд эндэ һуужа байһа… 6 мянган хүниие бултыень алахы… тулада эдеэ хоолыень хорлоһо… байгаа. Гансахан лэ үдэрэй турш… соо мянга гаран хүн ехээр зобож… үхэһэн байна гээд газетэ саашан… бэшэнэ.

Урда Вьетнамай засагаархи… иимэ харата муухай алалга, хюда… га нэгэтэ бэшэ хэдэг байгаа гэж… «Нян Зан» газетэ онсолон тэмдэ… лэнэ. Ондоо лагерь болон түрм… нүүдтэ һуужа байһан урдань эсэ… гүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадаһа… хүнүүд болон бусад патриодууды… нгодиньдьемовскэ захиргаан һүүл… жэлнүүдтэ таһалгаряагүй алаж… хюдажа байдаг байгаа.

Фу Лой лагерьта политическэ … рэгээр һууһан хүнүүдтэ эсэрг… жэгшүүритэ муухай ябуулга хэһ… нгодиньдьемовскэ захиргаани… шууд буруушаахыень уряалан дэ… хэйн олониитэдэ газетэ хандаа.

Загаһа барилгын асуудалаар конференци нээгдэбэ

ЛОНДОН, январиин 21. (ТАСС). Загаһа барилгын асуудалнуудаар конференци Лондондо нээгдээ.

Англи, Бельги, Дани, Франци, Баруун Германи, Исланди, Эйре, Голланди, Норвеги, Польша, Португали, Испани, Швеци болон СССР-эй түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаа. З… гаһа барилгын асуудалаар ула… хоорондын хэлсээнэй проектые ко… ференцидэ хабаадагшад хараж… үзэхэ юм. Энэ хэлсээнэй баталагд… хада, 1946 ондо тус асуудалаар ба… талагдаһан хэлсээн хүсэеэ гээ… болоно.

Гурбан гүрэнэй Женевэдэхи зүблөөн

ЖЕНЕВА, январиин 21. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай гурбан гүрэнэй түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, Америкын Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэ т… рүүлэгшээр һуугаа. Урда тээнь … радхагдаһан документнүүдые зү… лөөндэ хабаадагшад саашада… хэлсэһэн байна.

США-гэй оборонын министрын орлогшын ФРГ-дэ ерээд байһан тухай

БОНН, январиин 21. (ТАСС). Баруун Европын оронуудаар аяншалжа ябаһан США-гэй оборонын министрын орлогшо Куорлс ФРГ-дэ ерээд байна. Американска армиин частьнуудые болон сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые хаража шалгахын тулада Баруун Германиин хэдэн городуудта тэрэ хүрэхэ һанаатай.

ФРГ-гэй оборонын министр Штраустай, статс-секретарь Русттай Бонндо мүнөөдэр уулзаха гэжэ тэрэ болзолдоһон байна. Юу… һайн мэдэдэг «Франкфуртер А… гемейне» гэжэ газетэ иигэжэ бэш… нэ. Бундесверые ракетэнүүдэ… хангаха, атомна зэбсэгэй склад… дые Баруун Германиин газар дээ… түхеэрхэ, тэрэшэлэн США ФР… гэй хоёрой хоорондо «сэрэгэй-те… ническэ харилсаа байгуулха» т… хай асуудалнууд энэ уулзалгын … дэ хэлсэгдэжэ болохо байна.

„Березка гэжэ“ ансамбль Канадада ошоод байна

МОНРЕАЛЬ, январиин 21. (ТАСС). Советскэ Союзай гүрэнэй «Березка» гэжэ хореографическа ансамбль эндэхи «Сен-Дени» гэжэ театр соо мүнөөдэр түрүүшынгээ концерт харуулаа. 2.200 хүнэй һууритай зал соонь хүн зон олоор суглараа. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Канадын гимннүүд концертын эхилхын урда тээ дуулагдаһан байна.

«Березка» гэжэ ансамбль ород арадай элдэб олон хатар гүйсэдхөө. Харагшад номер бүхэниень ехэ… һайшаажа, артистнуудта тэд… нииень нэгэтэ бэшэ дахяад наа… хуулдаг байгаа.

Концертын дүүрэһэнэй һүүлээ… харагшад советскэ артистнууд… сэсэгүүдые олоор барюулаа. А… самблиин хүтэлбэрилэгшэ Н. Н… деждинада роза сэсэгэй томо ба… лаа барюулагдаа.

Редакторай орлогш…
С. БАЛЬЖИНИМАЕ…

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00945. Типография Министерства культуры Бурятской АССР Зак. № 4765.